24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
МАЙ
13
ЫТЛАРИКУН
110 (5825) №

Чăваш Коммуни

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН, ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН ХАÇАЧĔ.

Учитель хăйĕн квалификацине ӳстерсех пымалла

Шкулсен вĕренӳпе воспитани ĕçне лайăхлатасси — партипе совет правительстви çутĕç органĕсемпе учительсем умне кăларса тăратнă пысăк задача. Çак хисеплĕ задачăна пурнăçа кĕртме партипе правительство çутĕç органĕсене, учительсене куллен-кунах пулăшса пыраççĕ. Совет учителĕсен, шкулсен ĕçне лайăхлатса пыма мĕнпур кирлĕ условисене туса панă.

Ĕçе чĕререн парăннă учительсемпе шкул коллективĕсем, партипе правительство вĕсемшĕн куллен тăрăшнипе хавхаланса, вĕрентӳпе воспитани ĕçĕнче паха çитĕнӳсем туса пыраççĕ. Вĕсем вĕренекенсене тарăн та çирĕп пĕлӳсем, пурнăçра кирлĕ хăнăхусем параççĕ, вĕренекенсем вĕренӳре кая юлса пырассине, пĕр класрах икĕ çул ларассине пĕтермелли мелсене кăтартаççĕ.

Анчах пирĕн республикăри чылай шкулсен вĕрентӳпе воспитани ĕçĕн пахалăхĕ паян кунччченех тивĕçлĕ вырăнта тăраймасть-ха. Иртнĕ вĕренӳ çулĕн вĕçĕнче аслăрах класа куçайманнисем чылай пулнă. Кăçалхи вĕренӳ çулĕн пĕрремĕш çурçулĕнче те республикăри шкулсенче вĕренӳре хăшпĕр предметсемпе ĕлкĕрсе пырайманнисем нумай пулнă. Çакă вăл пирĕн шкулсен ĕçĕнчи пысăк çитменлĕх пулса тăрать.

Шкулсен вĕрентӳпе воспитани ĕçĕн пахалăхĕ чи малтан тата пуринчен ытла учительрен, вăл хăйĕн ĕçне пĕлсе тата юратса туса пынинчен, чĕререн парăнса ĕçленинчен килет. Пирĕн учительсен ĕçе юратни, чĕререн парăнни çителĕклех пулсан, вĕсен нумайĕшин квалификацийĕ, педагогикăллă ăсталăхĕ çителĕксĕр-ха. Хăй вĕрентекен предметсене учебниксенче кăтартса панă чухлĕ кăна пĕлекен учитель, паллах ĕнтĕ, вĕренекенсене çителĕклĕ пĕлӳсем параймасть. Хăйĕн квалификацине хăпартса пыман, пĕлĕвĕсене ӳстерсе, тарăнлатса пыман учитель вĕрентӳ ĕçĕн пахалăхне те хăпартса пыраймасть.

Учительсен квалификацине хăпартасси—пысăк задача. Анчах ку ĕç пирĕн республикăра тивĕçлĕ вырăна йышăнайман-ха. Иртнĕ çулсенче республикăра учительсене персональнăй звани парас тĕлĕшпе аттестаци комиссийĕсем ĕçлерĕç. Вĕсем нумай учительсене персональнăй звани пачĕç. Вĕсемех çителĕклĕ образовани илеймен учительсене тивĕçлĕ образовани илме (педучилищерен е институтран вĕренсе тухма) çирĕп сроксем парса хăварчĕç. Анчах аттестаци комиссийĕсен решенийĕсене пурнăçа кĕртмен учительсен йышĕ паян куна та пысăк-ха. Хальхи вăхăтра ĕçлекен учительсем хушшинче аттестаци комиссийĕсен решенийĕсене пурнăçа кĕртменнисем 1.158 çын шутланаççĕ, çак хисепрен заочно вĕренме халĕ те тытăнманнисем 721 çын.

Аттестаци витĕр тухман учительсем хушшинче тивĕçлĕ образовани илменнисем 1.837 çын шутланаççĕ, вĕсенчен заочно вĕренме тытăнманнисем 1.283 çын. Педучилищĕрен вĕренсе тухма тивĕçлĕ 1.103 учительрен 754 çын вĕренмеççĕ, вĕренме тытăннă 349 çынран виççĕмĕш класа çитейменнисем 76 çын. Учительски институтран вĕренсе тухма тивĕçлĕ 1.517 учительрен 1.061 çын вĕренмеççĕ, вĕренме тытăннă 453 учительрен 151 çын пĕрремĕш курсра кăна вĕренеççĕ-ха.

Заочно вĕренекен учительсенчен те чылайĕшĕ зачетнăй сессисене йĕркеллĕ çӳремеççĕ. Педучилищĕсенче кăçалхи январьте пулса иртнĕ хĕллехи сессисене заочниксем 61 процент кăна пынă. Çавăн пекех Чăвашсен Педагогика Институчĕ хĕллехи сессине чĕннĕ заочниксенчен 80 проценчĕ кăна сессине пынă. Çитменне, сессине пынă заочниксенчен те чылайĕшĕ сессин вĕрентӳ планĕпе пăхнă зачетсене памасăр кайнă. Заочниксем вĕренӳре ĕлкĕрсе пырасси питех те çителĕксĕр. Чылай заочниксем пĕр курсрах икшер, хăшпĕрисем виçшер çул вĕренеççĕ. Заочниксем хушшинче отличниксен хисепĕ сахал-ха. Çакăн пек ĕнтĕ учительсен заочно вĕренĕвĕ çителĕксĕр пынине кăтартакан цифрăсемпе фактсем.

Учительсен заочно вĕренĕвĕнче, вĕсен квалификацине хăпартассинче татăклă улшăну тăвас тесе, РСФСР Çутĕç Халăх Комиссариачĕ учительсем аттестаци комиссийĕн решенийĕсене мĕнле пурнăçласа пынине тĕрĕслесе иртгерчĕ. Март уйăхĕнче çак тĕрĕслӳ пирĕн республикăра та пулса иртрĕ. Тивĕçлĕ образовани илеймен кашни учителе педучилищĕрен е институтран вĕренсе тухма çирĕп сроксем кăтартса панă. Учитель ĕçне юрăхсăррисене шкул ĕçĕнчен хăтарма йышăннă. Хăйсен квалификацине хăпартман учительсене—VIII—X классенче вĕрентекеннисене V—VII классенче вĕрентме куçарнă, V—VII классенче вĕрентекеннисенчен хăшне-пĕрне пуçламĕш классене куçарнă.

Çак тĕрĕслӳ хыççăн йышăннă мерăсем учительсем заочно вĕренес ĕçе вăйлатма пулăшмалла. Чăваш АССР Çутĕç Халăх Комиссариачĕн тата районсенчи çутĕç пайĕсен учительсене тивĕçлĕ образовани илме панă сроксене чăннипе тĕрĕслесе пурнăçа кĕртсе пырас пулать. Шкул директорĕсен, çутĕç пайĕсен те заочник-учительсем вĕренӳ планне мĕнле пурнăçа кĕртсе пынине тăтăшах контроль туса тăмалла. Кашни сесси хыççăн заочниксен зачет кĕнекисене тĕрĕслемелле, вĕсем вĕренӳре мĕнле малалла кайса пынине шута илмелле. Сессисем хушшинче заочник хăй тĕллĕн мĕнле ĕçленине, контроллĕ çыру ĕçĕсене вăхăтра тăратса пынине тĕрĕслес пулать.

Кунпа пĕрлех заочник-учительсене вĕсен вĕренӳ ĕçĕнче кулленех пулăшса пыни кирлĕ. Вĕсене ытлашши нагрузкăсенчен хăтарас пулать, уйăхра 12 каç шкулти тĕрлĕ ĕçсенчен хăтарса, вĕренме вăхăт памалла, кирлĕ учебниксемпе пособисене илме пулăшмалла. Пуçламĕш классенче ĕçлекен заочниксене икĕ сменăпа вĕрентессинчен хăтарас пулать.

Çуллахи сессисем пуçланиччен шутлă кунсем юлчĕç. Июнĕн пĕрремĕшĕнче педучилищĕсенче, июнĕн 15-мĕшĕнче институтсенче заочниксен зачет сессийĕсем пуçланаççĕ. Ку сессисене тĕплĕн хатĕрленмелле. РСФСР Çутĕç Халăх Комиссариачĕн приказĕ тăрăх районсенчи çутĕç пайĕсене кашни заочник харпăрхăй тĕллĕн мĕнле ĕçлесе пынине, вĕренӳ планне мĕнле пурнăçласа пынине май уйăхĕнче тĕрĕслеме, заочниксене сессине хатĕрленме тивĕçлĕ условисем туса пама хушнă. Ку приказа пур çутĕç пайĕсен те çине тăрса пурнăçа кĕртес пулать. Заочниксене сессисем пуçланиччен отпуск памалла, сессине вăхăтра кайма услови туса пани кирлĕ.

Кăçалхи сессине заочниксен уйрăмах тĕплĕн хатĕрленнипе, харпăрхăй тĕллĕн ĕçлесе тумалли ĕçсене пурне те тунипе кĕтсе илмелле. Пединститутсенче III-мĕш курсра вĕренекен заочниксен çуллахи сесси вăхăтĕнче учительски институтшăн госэкзаменсем тытмалла,—контроллĕ çыру ĕçĕсене çырса паман заочниксене зачет тытма ирĕк памаççĕ. Лекцисем вуласси те кăçал урăхланать, — заочниксем харпăрхăй тĕллĕн вĕренмелле пулнă материалсем тăрăх лекцисем вуламаççĕ.

Çуллахи сессине тĕплĕн хатĕрленнипе кĕтсе илессишĕн заочниксем хушшинче социализмлă ăмăртăва анлăн сарса ямалла. Улатăр хулинчи шкулсенче ĕçлекен заочниксем Шупашкар хулинчи заочниксене социализмлă ăмăртăва чĕннĕ. Çак ăмăртăва республикăри мĕнпур заочниксене хутшăнтарас пулать. Учительсем заочно вĕренес ĕçре татăклă улшăну, тивĕçлĕ пахалăх пулмалла.

Полярти летчик Черевичный

1936 çулта хĕлле инçетри Ляховски утравсем çинче хĕл каçма тунă Шеларово çурчĕсем çунса кайнă. Полярти çамрăк летчика, çак вăхăтра Иркутскра пулнă Иван Иванович Черевичный юлташа çав утрав çинче хĕл каçма юлнă çынсене материк çине илсе килме приказ панă. Черевичный икĕ моторлă «ПС—7» самолет çине ларса, çийĕнчех инçетри çула вĕçсе тухнă.

Вĕçев начар çанталăк условийĕсенче, Верхоянск тăвĕ урлă иртсе пынă. Тикси бухтин районĕнче самолет вăйлă урагана пырса лекнĕ. «Самолета çав тери вăйлăн силлеме пуçларĕ, — тесе каласа парать çак вĕçев çинчен полярти вăтă штурмансенчен пĕри Штепенко,—ун пеккине эпĕ кайран Арктикăри вĕçевсенче урăх нихçан та курман. Çил-тăвăл самолета çĕршер метр аялалла, унтан каллех çӳлелле ывăтаывăта яратчĕ, самолет 90 градуса çити тайла-тайла каятчĕ. Черевичный штурвала çирĕппĕн ярса тытнă... самолет хӳринчи механиксем сывлайми пекех выртатчĕç. Сывлăш çитмĕлле пула вĕсене ĕçлеме май пулман».

Çак йывăр обстановкăра самолет командирĕ Черевичный юлташ кăна йăлтах лăпкă пулнă. Çамрăк пилотăн çирĕплĕхне çилтăман та, ураганла çил те, 60 градуслă шартлама сивĕ те хуçма пултарайман. 8 кунтан Черевичный Ляховски утравсем çине вĕçсе çитнĕ, 11 çынна самолет çине лартса тухнă. Анчах та машина утрав çинчен вĕçсе çĕкленсен, сылтăм енчи мотора çăра тĕтĕм хупласа илнĕ: коленчатăй вал хуçăлнă, картера çĕмĕрĕлнĕ. Пĕр моторпа тăрса юлнă, ытлашши пысăк груз тиенĕ самолета Черевичный питех те лайăх антарса лартнă. Пурĕ те темиçе кун кăна иртнĕ, 20 полярнике лартнă тата нумай тир таврашĕ тиенĕ самолет малалла вĕçнĕ, Иркутск хулине питех те чаплăн вĕçсе çитнĕ.

Иван Иванович Черевичный—полярти чи опытлă пилотсенчен пĕри. Вăл 1909 çулта Украинăри Первомайск хулинче çуралнă. 20 çулта чухне летчиксен Ленинградри теориллĕ çар шкулĕнчен вĕренсе тухнă, тепĕр çул иртсен вара—çар пилочĕ пулса тăнă. Чылай вăхăт хушши Черевичный Осоавиахимăн Центральный вĕçев шкулĕн старший инструкторĕ пулнă, 1934 çулта полярти авиацире ĕçлеме пуçланă.

Иван Иванович çурçĕрти авиалинисем çинче—Енисей, Лена, Обь тăрăх нумай вĕçнĕ, çӳлĕ тусем урлă та пĕр хут çеç мар вĕçсе каçнă. Кивелнĕ конструкциллĕ поплавковăй самолета Черевичный тусем хушшипе илсе çӳренĕ: çав самолет тусен тӳписем çӳллĕшне вĕçсе хăпарма пултарайман. Черевичный çурçĕр тинĕс çулĕ çинчи пăрсене сăнас тĕлĕшпе нумай ĕçленĕ, çав çул çинче суднăсен караванĕсене асăрхаса вĕçсе çӳренĕ, Арктикăри вĕçме йывăр çулсене çине тăрса тата пысăк çитĕнӳпе вĕренсе пынă.

Черевичный юлташ Арктикăн инçетри широтисем çинче нумай пысăк вĕçевсем тунă. 1939 çулта вăл «СССР Н—275» ятлă çĕнĕ гидросамолет çинче 300 сехет хушши вĕçнĕ, çак вăхăт хушшинче полярти тинĕссем урлă вĕçсе çӳресе, 60 пин километр тăршшĕ çул тунă. Çав çула Черевичный пирвайхи хут Генриэтта утравĕ патне виçĕ хутчен вĕçсе кайнă (Новосибирски утравсем патĕнчен çурçĕр-хĕвелтухăç енче), халиччен самолетсем вĕçсе пыман районсене сăнаса тухнă. Унăн разведкăри пĕр вĕçевĕ талăка яхăн пынă. 1940 çулти çуркунне «СССР Н-169» самолет çинче Черевичный Арктикăра пысăк вĕçевсем тунă, унта вăл пурĕ 40 пин километра яхăн вĕçнĕ. Çав çулах çулла «СССР Н—275» гидросамолет çинче вăл Арктикăн шалти районĕсене разведка тăвас шутпа 27 хут вĕçсе кайнă, пурĕ 70 пин километр çул тунă.

Иртнĕ çулта инçетри пăрсене разведка тунă вăхăтра Иван Иванович пырса кĕме çук текен полюс районне вĕçсе кайнă. Ун чухне вăл çурçĕр широтин 82 градусĕпе хĕвелтухăç долготин 170 градусĕ тĕлне вĕçсе çитнĕ. Çак вĕçев 22 сехет те 02 минутăна пынă. Черевичный самолечĕ Арктика пăрĕсем тĕлĕнче 1.600—1.750 метр çӳллĕшĕнче ниçта та анса лармасăр 4.855 километр тăршшĕ вĕçнĕ.

1941 çулти январь уйăхĕнче Черевичный каллех Арктикăра пулнă, полярти сĕм çĕр условийĕсенче хăйĕн хăюллăхĕпе тĕлĕнтерекен темиçе пысăк вĕçев тунă. Çак рейсран таврăннă хыççăн, вăл çийĕнчех Хĕвелтухăç Арктикăн инçетри широтисем çине вĕçсе каймашкăн хатĕрленме тытăннă. Пурсăмăр та пĕлетпĕр, унта вăл кĕске вăхăт хушшинчех Çурçĕрти Пăрлă океанри куçса çӳрекен пăрсем çине 3 хут анса ларнă.

М. ВОДОПЬЯНОВ.
Совет Союзĕн Геройĕ.

Стена хаçат редакторĕсене премиленĕ

ЭЛЕК. Майăн 5-мĕш — большевикла пичет кунĕ ячĕпе района стена хаçачĕсен выставкине организациленĕ. Выставкăна учрежденисенчи тата колхозсенчи стена хаçачĕсене тăратнă.

Выставкăра лайăх стена хаçачĕсене палăртрĕç. Азамат (редакторĕ Емельянов), Изванка (редакторĕ Матвеева), Тукташ (редакторĕ Антонов) ялĕсенчи колхозсен стена хаçачĕсем йĕркеллĕ тухса тăраççĕ. Учрежденисенчен Уполнаркомзагри «Заготовитель» стена хаçачĕ аван тухса тăнине палăртмалла юрать. Комисси лайăх ĕçлекен стена хаçат редакторĕсене премиленĕ.

Ф. КАТАЙ.

«СССР Н-169» САМОЛЕТ ЭКИПАЖĔ. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: сулахайран сылтăмалла (çӳлти ретре) — самолет командирĕ И. И. Черевичный, научнăй группа начальникĕ Я. С. Либин, штурман В. А. Аккуратов, иккĕмĕш пилот М. Н. Каминский тата гидролог Н. Т. Черниговский. **Аялти ретре**—магнитолог-астроном М. Е. Острекин, радист А. А. Макаров, иккĕмĕш борт-механик В. Н. Борукин, виççĕмĕш борт-механик А. В. Дурманенко тата пĕрремĕш борт-механик Д. П. Шекуров.

Инçетри широтасем çинчи экспедици Мускава таврăннă

Вĕçев участникĕсене центральнăй аэропортра кĕтсе илни

Инçетри широтасем çине «СССР Н-169» самолетпа вĕçсе кайнă экспедици хăйĕн Арктикăри пысăк вĕçевĕн юлашки тапхăрне майăн 11-мĕшĕнче ирхине ирех тухнă. 5 сехет те 37 минутăра полярти летчик Черевичный юлташ Архангельск патĕнчи юрлă аэродром çинчен вĕçсе çĕкленнĕ, кăнтăр еннелле çул тытнă. Мускавалла!

Инçетри широтасем çине вĕçсе кайнă экспедици вĕçленсе çитет, çав экспедици Централнăй Арктика çинчен калакан наука валли хаклă материалсем пухнă. Самолет хăйĕн 24 пин километрлă çулне — хăйĕн тăршшĕпе çĕр чăмăрĕ тавра вĕçсе çаврăнакансен маршручĕпе танлашакан çула вĕçлесе килет.

Мускавран вĕçсе тухнă хыççăн икĕ уйăх та ултă кунтан экспедици Мускава таврăнать. Инçетри широтасем çинчи рейссен участникĕсен тăванĕсемпе тусĕсем, чапа тухнă полярниксем, летчиксем, Арктикăри тинĕссенче ишсе çӳрекенсем, совет хаçачĕсен нумай представителĕсем сывлăшри экспедицине Мускаври аэропортра кĕтсе илеççĕ. Кĕтсе илекенсем хушшинче — Çурçĕр тинĕс çулĕн Главнăй Управленийĕн начальникĕ Совет Союзĕн Геройĕ Папанин юлташ, унăн заместителĕсем—Совет Союзĕн Геройĕсем Ширшовпа Шевелев юлташсем, Рябчиков юлташ, Совет Союзĕн Геройĕсем—Федоров, Мазурук, Водопьянов, Белоусов, Буйницкий юлташсем тата ыттисем те.

12 сехет çитесси 5 минута юлнă.

Çурçĕр енчен 4 моторлă самолет çывхарса килет. Черевичный юлташ аэродром тĕлĕнче вĕçсе çаврăнать. Çак машина ыттисенчен уйăрса илме йывăр мар: унăн тĕсĕ — хĕрлĕ-сарă.

Кĕтсе илекенсем самолетăн палласа илмелли паллисене кураççĕ: «СССР Н-169».

— Экспедици заданине отлично пурнăçа кĕртрĕ, пысăк та усăллă научнăй ĕç туса иртгерчĕ,—тет ТАСС корреспондентне Папанин юлташ. — Центральнăй Арктикăна малашне сăнаса вĕреннĕ чухне инçетри широтсем çинчи сывлăшри рейссен опытне тата Либин юлташăн научнăй группин ĕçĕнчи меточĕсене шута илĕç.

— Черевичный халĕ те, яланхи пекех, ĕçе вăхăтра тăвать,—тет Ширшов, шăпах кăнтăрла çитсен самолет урапиcем çĕре пырса сĕртĕннĕ хыççăн.

Аэропорт çулĕ патне пырса тăнă машинăна çынсем çĕршерĕн хупăрласа илеççĕ. Инçетри широтасем çинчи экспедици участникĕсем вуннăшĕ те сывлăш карапĕ çинчен çĕр çине анаççĕ. Заданине пурнăçа кĕртнĕ ятпа полярниксене хĕрӳллĕн сывлăх сунса саламлаççĕ, вĕсене вуншар чечек çыххисем параççĕ.

Самолет командирĕ Черевичный юлташ, хĕрачине алăра тытса, микрофон умне пырать.

— Акă эпир хамăрăн юратнă Совет Союзĕн столицине—Мускава килсе те çитрĕмĕр,—тет вăл хумханса.—Полярти тинĕссен пăрĕсем урлă иртсе тухнă вуншар пин километр тăршшĕ çул хыçала юлчĕ. Пирĕн экспедици кирек ăçта пулнă пулсан та, пирĕн хăватлă тăван çĕршыв, тăван халăх хамăршăн пысăк тимлĕхпе тăрăшнине эпир яланах туйса тăнă. Эпир тунă ĕçе Совет Союзĕнчи кирек хăш çын та, кирек хăш патриот та тума пултарать тата ăна тума хатĕр тăрать. Пирĕн умра яланах тата пур çĕрте те Сталин юлташăн хавхалантарса çĕклекен тата юратнă образĕ тăнă.

— Пире тăван çĕршыв кирек ăçта ярсан та, эпир кирек мĕнле заданине те пурнăçа кĕртме яланах хатĕр,—тет хăйĕн кĕске сăмахĕн вĕçĕнче Черевичный юлташ.

Инçетри широтасем çинчи сывлăшри экспедици вĕçленчĕ. (ТАСС).

Çамрăк ученăй Либин

Инçетри широтасем çинчи сывлăшри экспедици хăйĕн ĕçне вĕçлерĕ. Либин, Острекин тата Черниговский юлташсем туса иртгернĕ научнăй сăнавсен малтанхи итогĕсемех ĕнтĕ çакăн çинчен калаççĕ: хăйсем умĕнче тăнă йывăр задачăна тĕпчевçĕсем чаплăн пурнăçа кĕртрĕç. Эпир вĕсене Пысăк Çĕр çинче саванса саламлатпăр!

Çакăн пек результатсене пирĕн совет çыннисем — хăйсем умне лартнă тĕллев патне пĕр пăркаланмасăр пыракан çынсем кăна тума пултараççĕ. Çак чаплă «пахалăх экспедици участникĕсенчен кашнийĕнех пур. Вĕсенчен хăшне-пĕрне эпĕ лайăх пĕлетĕп.

1932 çулта ССР Союзĕн гидрометеорологи службин тата Арктика институчĕ полярти иккĕмĕш çулталăка иртгерме хĕрӳллĕн хатĕрленнĕ. Нумайĕшĕ полярти станцин сăнавçи çăмăл мар, анчах çавăнпа та çавтери илĕртекен ĕçĕнче хăйсен вăйĕсене сăнаса пăхасшăн пулнă. Вĕсем хушшинчех пулнă Я. С. Либин та. Вăл пурĕ те 22 çулта кăна пулнă. Вăл Главнăй Геофизика обсерваторийĕ гидрометеорологсен квалификациллĕ кадрĕсене вĕрентсе хатĕрлеме ятарласах организациленĕ курссенчен вĕренсе тухнă.

Либин юлташ Тихая бухтинчи станцире—полярти обсерватори пулса тăнă станцире ĕçлесе пăхма ĕмĕтленнĕ. Шăпах çак станцине лекме уйрăмах йывăр пулнă. Ăна И. Д. Папанин ертсе пынă, вăл хăйĕн сотрудникĕсене суйласа илнĕ чухне чи çирĕп требованисем кăларса тăратнă. Я. С. Либинăн пĕр çитменлĕх пулнă—унччен вăл Арктикăра пĕр хут та пулман, ăна кĕнекесем тăрăх кăна пĕлнĕ. Анчах та Папаниншăн çакă вăл тĕп вырăнта тăраканни пулман. Чи кирли—ĕçлеме юратни тата пĕлни. Çак енчен илсен вара, комсомолец Либин пур енчен те юрăхлă çын пулнă. Çавăнпа та ăна Тихая бухтинчи станцири научнăй сотрудник пулса ĕçлеме илнĕ.

Франц-Иосиф çĕрĕ çинче Я. С. Либин пĕр çулталăк иртгернĕ. Арктикăри йывăр условисенчи ĕç ăна кăмăла кайнă, Пысăк Çĕр çине таврăннă хыççăн вăл Инçетри Çурçĕре тепĕр хут лекесси çинчен кăна ĕмĕтленнĕ.

Унăн ĕмĕчĕ пурнăçа кĕнĕ. И. Д. Папанин пăрсемпе пĕрле куçса çӳрекен Çурçĕр полюс станцине хатĕрлеме тытăннă. База вырăнне Рудольф утравне—Франц-Иосиф çĕрĕн архипелагĕнчи чи çурçĕр енчи утрава суйласа илнĕ. 1936 çулта çак базăна йĕркелесе яма И. Д. Папанин тухса кайнă, база начальникĕ пулма Я. С. Либина уйăрса лартнă.

Рудольф утравĕ çинче база туса хума çăмăл пулман, пăр обстановки начар пулнине кура çав ĕç татах та ытларах йывăрланнă. Çапла пулсан та И. Д. Папанинпа Я. С. Либин çине тăрса, хастарлăн ĕçленипе унта кирлĕ базăна срокра туса йĕркеленĕ.

Рудольф утравĕ çинче Я. С. Либин икĕ çулталăк иртгернĕ. Хăюллă полярникăн ĕçне правительство пысăккăн хакланă, Инçетри Çурçĕрте отлично ĕçленĕшĕн тата полюсри экспедицине мĕн кирлине парса тăнăшăн ăна «Хĕрлĕ Çăлтăр» орденĕпе наградăланă.

1939 çулта—Рудольф утравĕ çинчен таврăннă хыççăн çулталăк иртсен — Я. С. Либина Арктика институчĕн директорĕ пулма уйăрса лартнă. Я. С. Либина «СССР Н-169» самолет çинчи научнăй группăн руководителĕ пулма уйăрса лартнине Арктика институчĕн мĕнпур коллективĕ саламланă.

Профессор **В. ВИЗЕ.**

Ленинград, майăн 10-мĕш. (ТАСС).

Тщикски водохранилище строительствин тата Кубань юханшывĕн çыранĕсене купаласа тухас ĕçĕн участникĕсене наградăлани

Совет Союзĕнчи питех те пысăк Тщикски водохранилищĕне тăвас тата Кубань юханшывĕн çыранĕсене купаласа тухас ĕçре питех те пысăк çитĕнӳсем тунăшăн СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ 236 çынна орденсемпе тата медальсемпе наградăланă.

Ĕçлĕх Хĕрлĕ Ялав орденĕпе 9 çынна наградăланă. Вĕсем хушшинче: Упорненск районĕнчи «Заветы Ленина» колхоз колхозникĕ К. А. Алифиров; Приморско-Ахтарски районри «Красный боец» колхоз колхозникĕ Н. И. Букреев, Белоглински районри «1-ое Мая» колхоз колхозникĕ В. Н. Варавин; ĕççынни депутачĕсен Краснодар крайĕнчи Совечĕн исполком председателĕн заместителĕ строительство начальникĕ Ф. А. Васильев; строительствăн главнăй инженерĕ И. А. Жирнов; Граждански районри Чернявский ячĕпе тăракан колхоз колхозникĕ Д. И. Калугин; Приморско-Ахтарски районри «Красный боец» колхоз колхозникĕ Н. В. Карнаух; Лабински районри Сталин ячĕпе тăракан колхоз колхозникĕ П. Ф. Котков тата Теучежски районри «Заря труда» колхоз колхозници Р. С. Цысс.

«Знак Почета» орденĕпе 36 çынна наградăланă.

«За трудовое отличие» медальпе 191 çынна наградăланă.

(ТАСС).

Армян литературин вечерĕ

Майăн 10-мĕшĕнче писательсен Мускаври клубĕнче пулнă чаплă пысăк вечерпа армян литературин декади уçăлнă. Президиумра—декада участникĕсем, Мускаври, Латвири, Таджикистанри писательсем, ученăйсем, искусствăсен деятелĕсем.

Профессор В. Я. Кирпотин Армян ССР литератури çинчен доклад тунă.

Вечерăн литературăллă отделенине Аветик Исаакян уçнă, вăл хăйĕн сăввисене армянла вуласа панă. Исаакяна ăшшăн кĕтсе илнĕ. Поэт-орденоносец Наири Зарян хăйĕн произведенийĕсене пысăк çĕкленӳпе вуласа панă. Унтан куçаракансем — Лозинский, Шервинский, Звягинцева, Липскеров, Городецкий, Державин, Зенкевич юлташсемпе ытти юлташсем вечера пухăннă халăха Саят-Нова, Туманян, Акопян, Налбандян çырнă произведенисемпе тата хальхи вăхăтри писательсен произведенийĕсемпе паллаштарнă.

Декадăн пĕрремĕш вечерĕ пысăк çĕкленӳпе иртнĕ.

Майăн 10-мĕш. (ТАСС).

Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссариатĕнче

ССР Союзĕпе Ирак хушшинчи отношенисем çинчен

1940 çул вĕçĕнче Ирак правительстви хăйĕн Турцири посланникĕ урлă СССР Правительствине ССР Союзĕпе Ирак хушшинче дипломатиллĕ отношенисем йĕркелесе ярасси çинчен пĕр хут çеç мар сĕнӳ панă. Сĕнӳ панă чухне Ирак правительстви çакнашкал положени çинчен каланă: дипломатиллĕ отношенисем туса йĕркеленипе пĕр вăхăтрах совет правительстви араб çĕршывĕсен, вăл шутрах Иракăн та, никама пăхăнмасăр пурăнмалли положенине йышăнни çинчен калакан деклараци пичетлесе кăлартăр, тенĕ. ССР Союзĕпе Ирак хушшинче дипломатиллĕ отношенисем туса йĕркелесси çинчен панă сĕнĕве лайăх тесе хакласа, ССР Союзĕн Правительстви çак ыйтăва мĕнле те пулин деклараци пичетлесе кăларассипе çыхăнтарма май пур тесе шутламан. Ун чухне Ирак правительствине çакăн пек шухăшлă ответ панă, çавна май вара калаçусем татăлнă.

Кăçалхи майăн 3-мĕшĕнче Ирак правительстви Совет Союзĕн Анкарари посолĕ урлă, ССР Союзĕпе Ирак хушшинче дипломатиллĕ отношенисем туса йĕркелеме татах тепĕр хут сĕнӳ панă, ку расра дипломатиллĕ отношенисем туса йĕркелес ĕçе мĕнле те пулин условипе, араб çĕршывĕсем çинчен калакан деклараци евĕрлĕ условисемпе çыхăнтарман.

СССР Правительстви хăй хирĕç каланисене пăрахăçа кăларнă, Ирак правительстви дипломатиллĕ отношенисем туса йĕркелесси çинчен панă сĕнĕве йышăннă.

Совет Союзĕпе Финлянди хушшинчи чикĕне демаркаци туса çитерни çинчен

ССР Союзĕпе Финляндин чикĕри хутăшлă центральнăй комиссийĕ Совет Союзĕпе Финлянди чиккине—ССР Союзĕпе Финлянди хушшинче 1940 çулти мартăн 12-мĕшĕнче тунă Мирлĕ Договорпа палăртса çирĕплетнĕ чикĕне демаркаци тăвас тĕлĕшпе хăйĕн ĕçне вĕçне çитерчĕ.

Государство чикки хăш вырăнсемпе иртсе пынине çырса кăтартнă протокола тата çав лини карттине ССР Союзĕн Правительствипе Финлянди Республикин Правительстви çирĕплетнĕ.

(ТАСС).

ПАРТИ ПУРНĂÇĔ

Парторгăнсен отчетпа суйлав пухăвĕсен итогĕсем

ВКП(б) Центральный Комитечĕн решенийĕ тăрăх пуçламĕш парторганизацисенче кăçал пулса иртнĕ отчетпа суйлав пухăвĕсенче коммунистсен активлăхĕ пысăк тата большевикла критикăпа самокритика вăйлă пулчĕ.

Партин пуçламĕш организацийĕсенчи отчетпа суйлав пухăвĕсем кашни организаци тата кашни коммунист партин XVIII съезчĕпе XVIII партконференцийĕ йышăннă решенисене мĕнле пурнăçласа пынине тĕрĕсленипе иртрĕç. Кашни организациех иртнĕ суйлавсенче коммунистсем парса хăварнă сĕнÿсене парторганизацисен секретарĕсемпе партбюросем мĕнле пурнăçланине, кашни коммунист партиллĕ ĕçе мĕнле хутшăнса ĕçленине тĕрĕслесе тухрĕç. Калас пулать, хăшпĕр парторганизацисен секретарĕсем хăйсен çулталăк хушшинчи ĕçĕсем çинчен çырнă отчетсенче колхозсенчи тата предприятисенчи çитменлĕхсене тĕплĕн кăтартса панă.

Отчетлă докладсем тăрăх тухса каланă чухне коммунистсем практикăллă, ĕçри çитменлĕхсене хăвăртрах пĕтерме пулăшакан сĕнÿсем сахал мар парса хăварнă. Парти райкомĕ умĕнче тăракан задача вăл—отчетпа суйлав пухăвĕсенче панă сĕнÿсене пурнăçлани тăрăх, партиллĕ ĕçе малашне татах та ытларах лайăхлатасси, çав сĕнÿсене пурнăçлама парти организацине мобилизацилесси пулать.

Иртнĕ суйлавсенче хăшпĕр организацисенчи коммунистсем пухусене ним сăлтавсăр пыманнисем чылаях пулнă пулсан, кăçалхи пухусенче парти членĕ Руссанов, парти членĕн кандидачĕсем Самуковпа Белкин юлташсем кăна пымасăр юлнă. Вĕсемсĕр пуçне чирлĕ пирки е урăх организацисене вăхăтлăха тухса кайнă пирки парти членĕсем 3, парти членĕн кандидачĕсем 4 çын пухусенче пулайман.

Парти организацинче активлăх ÿссе пынине çак цифрăсем тăрăх хак пама пулать. Пурĕ 14 пуçламĕш организацин пухăвĕсенче 120 çын пулнă. Вĕсенчен отчетлă докладсем тăрăх 103 çын, е 85,8 процент тухса каланă.

Отчетпа суйлав пухăвĕсене ирттернĕ вăхăтра, уйрăмăнах малтанхи вăхăтсенче, ВКП(б) Центральный Комитечĕн инструкцине пăснисем те пулнă. «Красный Октябрь» колхозри пуçламĕш организацинче, вăрттăн сасăланă бюллетеньсене шутлама, кандидата тăратнă çыннах хушнă. Шмидт ячĕпе тăракан колхозри организацинче сасăсене шутлама пухура председатель пулнă райком представительне хушнă пулнă. Паллă ĕнтĕ, ку йăнăшсене парти райкомĕн представителĕсем умĕнчех, вĕсен айăпĕпех тунă. Ку вăл райкомăн хăшпĕр работникĕсем суйлав инструкцине тĕплĕн ăнланманнине кăтартать. Парти райкомĕ вăл йăнăшсене çийĕнчех тÿрлетнĕ, ЦК ВКП(б) инструкцине пăсни ытти организацисенче пулман.

Пурĕ 14 пуçламĕш организацинче отчетпа суйлав пухăвĕсем пулнă. Вĕсенчен 13 организацин секретарĕсен ĕçĕсене çителĕклĕ, пĕр организацин секретарĕн ĕçне начар тесе хакланă.

Кăçалхи отчетпа суйлав пухăвĕсем пуçламĕш парторганизацисен секретарĕсен составне те нумай улăштарчĕ. Пуçламĕш организацисен секретарьсемпе вĕсен заместителĕсем пулса ĕçлеме суйланисенчен нумайĕшĕ юлашки çулсенче партиллĕ тата обществăллă ĕçсенче çитĕннĕ çамрăк коммунистсем. 14 секретарьтен 7-шĕ пĕрремĕш хут секретарь пулса ĕçлеме суйланнă. Ку ĕнтĕ парти райкомĕ умне вĕсене куллен вĕрентес, пулăшас, вĕсемпе ĕçлессине лайăхлатас задача кăларса тăратать.

Колхозсенчи пуçламĕш организацисем отчетпа суйлав пухăвĕсен кунне производствăллă пысăк çитĕнÿсем тунипе кĕтсе илчĕç. Суйлав кунĕсем тĕлне колхозсем çуракине тухма пур енчен те хатĕрленсе çитнĕ.

Отчетпа суйлав пухăвĕсенче пуçламĕш парторганизацисен секретарĕсен ĕçĕнчи çитменлĕхсене кăна мар, тата парти райкомĕн ĕçĕнчи çитменлĕхсене те тĕплĕн палăртрĕç. Мĕншĕн ытларах критиклеççĕ-ха парти райкомĕн ĕçне? Парти райкомĕн уйрăм отделĕсем хăйсен задачисене тивĕçлипе ăнланса илеймен, хăйсен ĕçне çителĕклĕ туса пырайман. Çакна ытларах кăтартрĕç отчетпа суйлав пухăвĕсен материалĕсем.

Райкомăн тата пуçламĕш парторганизацисен çитменлĕхĕ вăл—коммунистсене марксизм-ленинизм теорийĕпе хĕçпăшаллантарассине, уйрăмăнах çамрăк коммунистсене воспитани парассине çителĕклĕ йĕркелеменни пулать. Районри парторганизацинче кандидатсенчен 53,9 процентĕн кандидат стажĕ иртсе кайнă. Çак факт парти членĕн кандидачĕсене члена илме пур енчен те хатĕрлес тĕлĕшпе кашни кандидатпа уйрăмăн ĕçлеме хушать.

Парти райкомĕн ĕçĕнчи тепĕр çитменлĕх вăл—пуçламĕш парторганизацисен секретарĕсен заместителĕсемпе тата пĕччен коммунистсемпе начар ĕçлени пулать. Секретарьсен заместителĕсем — пуçламĕш парторганизацисен руководителĕсем. Çавăнпа та вĕсене партиллĕ ĕçе ертсе пыма вĕрентесси—пысăк ĕç пулса тăрать. Парти райкомĕ хăйĕн ĕçĕнчи çитменлĕхсене пĕтерме конкретлă мероприятисем палăртрĕ.

П. ОСИПОВ.
ВКП(б) Комсомольски райкомĕн секретарĕ.

Комсомол организацине пулăшу кирлĕ

СЕНТĔРВĂРРИ. Уплерти «Наука Ленина» колхозри комсомол пуçламĕш организацийĕ 10 çынна пĕрлештерсе тăрать. Комсомолецсемсĕр пуçне ялта союзра тăман çамрăксем 40 çын ытла. Вĕсем хушшинче ĕçлесси, вĕсене коммунистла воспитани парасси комсомол организацин кулленхи ĕçĕ пулмалла. Анчах комсомол пуçламĕш организацийĕ çамрăксене воспитани парас ĕçе çителĕксĕр туса пырать

Ку ĕç уйрăмăнах организаци секретарьне П. Петров юлташа суйласа хăварнă хыççăн япăхма тытăнчĕ. Вăл хăйне организаци секретарьне суйланăранпа 7 уйăх хушшинче виçĕ пуху çеç туса ирттернĕ.

Пухусене малтан тĕплĕн хатĕрленсе ирттермеççĕ, комсомол организацин ĕç планĕ те çук. Хуçалăхра питех те кирлĕ ыйтусене пухусенче лартмаççĕ. Акă, çураки пуçланчĕ, анчах ака вăхăтĕнче культмассăллă ĕçе туса пыма халĕ те агитаторсемпе вулавçăсем уйăрман. Колхозра стена хаçачĕ те йĕркеллĕ тухса тăмасть.

Комсомол хуçалăхĕ япăх. А. Иванов юлташ хăйне комсомола илме ыйтса панă заявленине 5—6 уйăх пăхмасăр выртарнă та, юлашкинчен пачах çухатнă. П. Волосов 1940 çулшăн тата кăçалхи 4 уйăхшăн член укçи тÿлесе татман.

ВЛКСМ Чăваш обкомĕн II-мĕш пленумĕ йышăннă решенине тата ВКП(б) XVIII конференцийĕн материалĕсене комсомолецсемпе çамрăксем хушшинче сÿтсе-явман, вăл материалсене пачах алла тытса вуламан комсомолецсем те пур. 7 комсомолец нимĕнле хаçат-журнал та çырăнса илмест.

М. ГАВРИЛОВ.

ÇУРАКИНЕ КĔСКЕ СРОКРА ТАТА ПЫСĂК ПАХАЛĂХПА ИРТТЕРЕР!

Коммунистсем акара

ЕЛЧĔК. Тăрăмри территориллĕ пуçламĕш парторганизацине «Новый путь», «Красное знамя» тата «Знамя» колхозсем кĕреççĕ. Çак колхозсем майăн 3-мĕшĕнче çуракине тухрĕç. Çуракине большевикла ирттерессишĕн виçĕ колхозĕ те пĕр-пĕринпе тата пур бригадăсем те социализмла ăмăртса ĕçлеççĕ.

Колхозсенче социализмлă ăмăрту сарăлса пырать. «Новый путь» колхозри ретлĕ сеялкăпа акакансем П. Кузнецов тата П. Кучаков юлташсем кулленхи нормăна 120 процент тултарса пыраççĕ. Колхозри агротехник, коммунист В. Зайцев юлташ кунĕпех уйра ĕçлет, ĕç пахалăхне тĕрĕслет, палăрнă çитменлĕхсене хăвăрт пĕтерме пулăшать.

«Красное знамя» колхоза парти членĕн кандидачĕ К. Данилов юлташ ертсе пырать. Колхоз производствинче ĕçлекен коммунистсем Я. Данилов, Н. Скворцов юлташсем стахановла ĕçлеççĕ. Я. Данилов юлташ ретлĕ сеялкăпа акмалли кулленхи нормăна яланах ирттерсе тултарать.

Колхозсенчи агитаторсем яланах бригадăсенче, звеносенче пулса хаçатсем, журналсем вуласа параççĕ, тĕрлĕ ыйтусем тăрăх калаçусем туса ирттереççĕ.

П. ЩЕРБАКОВ.
Пуçламĕш парторганизаци секретарĕ.

Ударник-сеяльщиксем

ПЕРВОМАЙСКОЕ, майăн 12-мĕш. **(Телефон тăрăх).** Виççĕмĕш кун ĕнтĕ уяр çанталăк тăрать. Колхозсем пурте акара. Районĕпе пурĕ 3418 гектар сухаланă. Вĕсенчен ретлĕ сеялкăпа 1540 гектар акса хăварнă. Акасси суха ĕçĕнчен юлса пырать. Ака ĕçĕ кая юлса пынине паян-ыран пĕтеретпĕр.

Чылай колхозсенче сеяльщиксем хăйсен нормисене ытлашшипех тултарса пыраççĕ. «Красный луч» колхозра Василий Николаев сеяльщик 13 ретлĕ сеялкăпа ĕç нормине 143 процент тултарса пырать: 7 гектар сухалас вырăнне 10 гектар сухалать. Вăл кашни сошник пуçне пĕрер гектар акасшăн тăрăшать. Çавăн пекех ку колхозра Иван Иванов сеяльщик та аван ĕçлет.

И. АНТОНОВ.
Райçĕрĕç пайĕн заведующийĕ.

Трактористсем нормăна ытлашшипех тултарса ĕçлеççĕ

КАНАШ, майăн 12-мĕш. **(Хамăр корр., телефонпа).** Колхозсем акана массăллă тухнă. Машинно-тракторнăй станцин тракторнăй бригадисем пурте ĕçе тытăннă. Тăххăрмĕш тракторнăй бригада (бригадирĕ Васильев юлташ) 120 гектар сухаланă, 75 гектар акнă. Трактористсем пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеççĕ. Кунта стена хаçачĕ йĕркеллĕ тухса тăрать.

Тăваттăмĕш тракторнăй бригадăра чылай трактористсем нормăна ирттерсе тултараççĕ. Тракторист Романов юлташ сменăра 10 гектар сухалас вырăнне 11 гектар сухалать.

Улттăмĕш бригада пиллĕкмĕш бригадăпа ăмăртса ĕçлет. Ку бригадăсем акана майăн 8-мĕшĕнче тухнă. Майăн 8—9-мĕшсенче çумăрсем пулкаларĕç пулсан та, вĕсем çумăр çума чарăннă вăхăтсенче ĕçлерĕç. Тракторист Федоров юлташ майăн 8—9-мĕшсенче, çумăр çума чарăннă вăхăтсенче ĕçлесе, хăйĕн нормисене ытлашшипех тултарса пычĕ.

Кашни минутăпа усă курма пĕлмелле

ÇĔРПУ, майăн 10-мĕшĕ **(Хамăр корр., телефон тăрăх).** Колхоз председателĕ Силантьев тата бригадир Лаврентьев юлташсем колхозниксем уя тухса кайсан вăхăтлăха правлени канцелярине кĕчĕç. Бригадир иртнĕ кун мĕнле ĕçсем туни çинчен сăмах тапратрĕ. Вăл кунхине икĕ сехет ытларах ĕçлеме тивнĕ. Ир пуçласа кăнтăрлаччен юр тата çăмăр çуса тăнă. Каç кÿлĕмĕнче тухса 2 сеялкăпа 4 гектар ытла сĕлĕ акнă. Çавăн пек кăçал çуркуннехи кунсем. Кашни минутăпа тĕрĕс усă курма пĕлмелле. Ака ĕçĕсене вăрăма ямалла мар. Çакăншăн тăрăшаççĕ «Красный бригадир» колхоз членĕсем. Майăн 10-мĕшĕнче вĕсем ирхине 4 сехетре ĕçе тухрĕç. Хĕрÿ ĕç пырать уйра. Сеяльщиксем А. Блиновпа А. Порфирьев тата И. Ферапонтовпа К. Блинов юлташсем пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеççĕ. Колхоз вĕсене чи лайăх хатĕрсем уйăрса панă. Çакă ĕнтĕ тухăçлăн ĕçлеме май парать.

10 сехетчен ĕçленĕ хыççăн суха тăвакан колхозниксен урăх участок çине куçма тивнĕ. Кун пек вырăнтан-вырăна куçса çÿрени ĕç тухăçлăхне чакарать. Анчах та вăхăта ахаль сая яма юрамасть. Пиççе çитнĕ вырăнсене суйласа илсе хăвăртрах сухаласа акса хăвармалла. Çакăн пек тăваççĕ те кунта. Икĕ кун хушшинче 16 гектар сухаласа сÿреленĕ тата 4 гектар сĕлĕ акнă. Майăн 10-мĕшĕнче сеяльщиксем Ферапонтовпа К. Блинов 8,3 гектар, Порфирьевпа А. Блинов 7,7 гектар сĕлĕ акрĕç.

— 13 ретлĕ сеялкăпа кунне 13 гектар акма пултаратăп,—тет сеяльщикра нумайранпа ĕçлекен Ферапонтов юлташ.

Çапла ĕнтĕ «Красный бригадир» колхозра çуракине организованно тытăнчĕç. Колхоз агрономĕ Егоров тата председателĕ Силантьев юлташсем ĕç пахалăхне сăнасах тăраççĕ.

Т. МАЙОРОВ.

Ака срокне тăсса пыраççĕ

ÇĔРПУ, майăн 12-мĕш. **(Телефон тăрăх).** Кăшаркассинчи «Пионер» колхозăн, пур культурăсене пĕрле илсен, пĕтĕмпе 365 гектар акса хăвармалла. Çуракине кĕске срокра ирттерес тесен, кашни кун 42 гектартан кая мар акмалла. Çак графика пăхăнмасан, çураки вăраха тăсăлса кайма пултарать.

Бригадăсен кулленхи задани çук. Çитменнине тата çуракине ирттерме план та туман. Çавăнпа та ĕç тухăçлăхĕ питех те çителĕксĕр. Сухалама майăн 8-мĕшĕнче тухнă. Виçĕ кун хушшинче 108 гектар сухаланă, 57 гектар сÿреленĕ, 20 гектар кăна акнă.

Пур бригадăсенче те 7—8 сантиметр тарăнĕш кăна сухалаççĕ. Агротехника правилисене пăснине ытти примерсемпе те çирĕплетсе пама пулать. Сухаланă çĕр типсе выртать, сухаланă хыççăнах сÿрелемеççĕ, акмаççĕ. Сăмахран, 4-мĕш бригадăри колхозниксем сухаланă хыççăн 3 кун иртсен сÿреме, 4 кун иртсен акма тытăнчĕç. Виççĕмĕш бригадăра сухаланă çĕре сÿрелесе кăпăшлатмасăрах сеялкăпа акма тытăннă.

Колхозра пĕтĕмпе ултă бригада. Вĕсен мĕнпурĕ 4 сеялка. Паллах, сеялкăсене пĕрре те ахаль лартмалла мар ĕнтĕ. Анчах ĕçсем пачах урăхла тăраççĕ. Тăваттăмĕш бригадăн çĕрĕ ытти бригадăсенчен малтан типсе, акма юрăхлă пулса çитнĕ. Ытти бригадăсем хăйсем çумне çирĕплетсе панă сеялкăсене ку бригадăна парасшăн мар.

Сеялкăсене ир пуçласа каçчен ĕçлеттермеççĕ. Ĕнер кăнтăрлахи апат вăхăтĕнче 4 сеялка виçĕ сехет ытла ахаль тăчĕç. Ĕç вăйне тĕрĕс вырнаçтарса тухман пирки ака ĕçĕсене вăраха яраççĕ. Пысăк мар участоксем çинчех 5—6 плугпа пĕр çĕрте сухалаççĕ. Улттăмĕш бригадăри колхозниксем ĕнер 1,20 гектар вырăнне пĕрер гектар кăна сухаларĕç.

Колхозра парти тата комсомол организацийĕсем пур. Анчах вĕсем партиллĕ-массăллă ĕçе туса пымаççĕ.

(Хамăр корр.).

Пахча-çимĕçсем лартатпăр

Иртнĕ çулта пирĕн колхоз тĕрлĕрен пахча-çимĕçсем 7,27 гектар çинче акса турĕ. Уйрăмăнах эпир хăяр тата купăста туса илессипе начар мар ĕçлерĕмĕр. Хăяр гектартан вăтамран 204 центнер тухрĕ. Ăна сутса колхоз 10 пин тенкĕ ытла тупăш илчĕ. Кунсăр пуçне тата ĕçкунĕсем тăрăх колхозниксене валеçнĕ.

Эпир халĕ пахча-çимĕçсем мĕнле пысăк тупăш панине лайăх туйса илтĕмĕр ĕнтĕ. Çавăнпа кăçал ку енĕпе пысăкрах ĕçсем тума палăртрăмăр. Кăçал эпир пахча-çимĕçсем 15 гектар çине лартса, акса хăваратпăр. Вăл шутран купăста 4 гектар, хăяр 4 гектар йышăнаççĕ, ыттисем çине сухан, помидор, дыня, арбуз т. ыт. çимĕçсене лартатпăр. Вĕсене лартмалли вырăнсене кăçал 920 лав тислĕк, 93 лав фекали тăкрăмăр тата 4 тонна минераллă удобрени хатĕрленĕ.

Вăрлăхсем çителĕклĕ. Халĕ кишĕр, сухан лартмалли вырăнсене сухаларăмăр. Вĕсене ыран-паянах акатпăр.

Парникре купăста тата помидор ÿсет. Лайăх пăхнăран вĕсем паха çитĕнеççĕ. Купăстине эпир майăн 20-мĕшĕнче лартма шутлатпăр. Кăçал кишĕр, хăяр, кăшман тата помидор вăррисем те тăватпăр.

Çуллахи вăхăтра шăварас ĕçе çăмăллатас тесе котловансем тума палăртнă. Иртнĕ çулта вăл пирĕн пĕрре кăна пулнă. Çавăнпа шăварнă чухне ытларах шыв йăтма лекнĕ. Кăçал ĕнтĕ ун пек ан пултăр тесе котловансем 15 яхăнах тумалла. Паллах, çапла туни ĕçе чылай çăмăллатать.

Пахча-çимĕç бригадинче пĕтĕмпе 21 çын. Колхоз ăна 4 лаша тата ялхуçалăх машинисемпе инструменчĕсем кирлĕ чухлĕ уйăрса панă. Бригадăна 3 звенона пайланă.

Эпир хамăр умма 1941 çулта тухăçлă пахча-çимĕçсем туса илес задача лартнă. Çавна пурнăçласса шанатпăр.

В. ЕГОРОВ.
Çĕмĕрле районĕнчи «14 лет Октября» колхозри пахча-çимĕç бригадин бригадирĕ.

* * *

Ишлей районĕнчи «Çĕнĕ ял» колхозра иртнĕ çултанпа пахча-çимĕçсене теплицăсенче лартса ÿстерессипе ĕçлеççĕ. Пĕлтĕр çапла ир лартса ÿстернĕ сухан, редиска, хăяр тата ыт. çимĕçсене сутса колхоз чылай тупăш илчĕ.

Колхозра кăçал та ку ĕçе тивĕçлĕ вырăна лартнă. Пахча-çимĕçсене теплицăсенче лартса ÿстерес тĕлĕшпе ĕçлекен Афанасий Леонтьев хăйĕн ĕçне тăрăшса тăвать. Кунта симĕс сухан тата редиска тахçанах ÿссе çитнĕ, вĕсене Ишлей тата Шупашкар базарĕсенче те сутнă ĕнтĕ. Çапла, майăн 10-мĕшĕнче «Çĕнĕ ял» колхозран Шупашкара килсе 25 килограмм симĕс сухан сутнă.

Тепĕр ик-виçĕ кунтан теплицăра хăярсем те пулса çитеççĕ.

И. Е.

Тракторсем ял пуçĕнче лараççĕ

КАЛИНИНО, майăн 12-мĕш. **(Хамăр корр., телефон тăрăх).** Вăрнар МТС 16-мĕш трактор бригадин тракторĕсем тахçантанпах Чăрăш Хирлеп (Калинински р.) ял пуçĕнче лараççĕ. Вĕсене «Радио» колхоза çураки туса пама илсе пынă. Тракторсем ахаль лараççĕ тесе каласран пулмалла, пĕр тракторĕпе виç-тăват кун каяллах пĕр-ик кас çавăрăннă. Сухаласа пăхнă та, тракторсемпе плугсене будка тавра лартнă. Унтанпа трактористсемпе заправщиксем нимĕн те тумаççĕ.

Тăпра час типсе пырать. Тракторпа сухалама та виç-тăват кун хушши ĕнтĕ вăхăтлă. Анчах Кондратьев бригади мĕншĕн сухаламасть-ха? Вăл халĕ те сухаламасăр тăнин сăлтавĕ — кирек мĕнле пулсан та горючи сахалрах расходлас тесе шухăшлани пулать. Типсе кайнă çĕре сухалама горючи сахалрах кирлĕ тесе, тусан тухса пыракан пуласса кĕтеççĕ.

Тракторпа уйра çуркуннехи ĕçсене тунă чухне горючи, пурте пĕлеççĕ, ытти ĕçсене тунă чухнехинчен нумайрах расходланать. Анчах горючи расходлассин нормисепе тунă чухне çавна шута илнĕ.

Чăрăш Хирлепе Вăрнар МТС директорĕн заместителĕ А. Леонтьев, агроном Никитин тата Калинински районри организацисен представителĕ Михайлов юлташсем те пырса кайнă. Анчах тракторсем çаплах вырăнтан хускалмаççĕ. Паян иртенпех хĕвел хĕртсе пăхать. Çапах та трактористсем будка патĕнчен уй еннелле пăхса кăна лараççĕ-ха.

Ив. МОСЕЕВ.

Чкаловски районри колхозсенче

Апрелĕн 30-мĕшĕнчен пуçласа районри колхозсем çураки ĕçне тытăнчĕç. Анчах çанталăк уяр таман пирки майăн 3—7-мĕшсенче уйхирти ĕçсем чарăнса тăчĕç. Майăн 7-мĕшĕнчен пуçласа районри 26 колхоз массăллăн акма тухнă, ытти 4 колхоз уйхирти хăшпĕр ĕçсене кăна туса пычĕç.

Пирвайхи 3—4 кун хушшинче районри колхозсем 2210 гектар сухаларĕç, 1200 гектар акрĕç, 620 гектар çинчи кĕрхи тырăсене тата нумай çул хушши ÿсекен курăксене апат парчĕç.

Тĕштырă культурисене яровизацилесси çителĕксĕр пулса пырать. Уйрăм колхозсенче, сăмахран, «Ударник», «Восток», Ворошилов ячĕпе тăракан тата ыт. колхозсенче ака ăнăçлăн пырать. Кунта вăхăтра сухаласа, çийĕнчех акса пыраççĕ. Анчах калас пулать, ку колхозсен пĕтĕм ĕçĕн пахалăхне хăпартасси çине ытларах çаварăнса пăхмалла. Кая юлса сÿрелени тата ăшăх сухалани пачах пулмалла мар.

МТС дирекцийĕ трактор бригадисен ĕçĕсене тăтăшах контроллесе пымасть. Çавна пула хăшпĕр бригадăсем çурхи сухана шырлăклă сухалаççĕ. Сăмахран, «Путь Ленина» колхозра 14-мĕш бригада ăшăх тата шырлăклă сухаланă. Çапла вара бригада сухаланă 26 гектар лаптăка бракланă. «1-ое Мая» колхозра 3-мĕш бригада çурхи сухана 10—12 сантиметр тарăнĕш кăна сухаланă. Трактористсен бригадирĕ Елагин юлташ çак çитменлĕхе çийĕнчех пĕтерес вырăнне хăй те агротехникăллă правилăна пăсать.

Кашни колхозăн çуракине ирттермелли график пур. Анчах çак графика кашни бригадăпа звено патне çитерсе паман. Çавăн пирки суха тăвассипе акас ĕç пĕр вăхăтра пулса пыраймасть.

Ф. АРХИПОВ.

ШОЛОМ-АЛЕЙХЕМ

(Вилнĕренпе 25 çул тултарнă тĕле)

Халăхăн чаплă писателĕ Шолом-Алейхем хăйĕн халăхĕн кунçулĕ çинчен çавтери нумай шухăшланă, унăн мĕнпур хурлăхне пĕтĕм чĕрипе туйса тăнă тата унăн ĕмĕчĕсемпе çавтери тачă пĕрлешсе кайнă çын пулнă, çакăн пек писателе сайра-хутра çеç тĕл пулатăн. Художникпе унăн произведенийĕсенчи герой калама çук тачă çыхăнса тăраççĕ, вăхăт-вăхăтпа писатель ăçта пуçланнипе халăх хушшинчен илнĕ герой ăçта вĕçленнине уйăрса илме те йывăр пулать.

Шолом-Алейхемăн халăхлăхĕ вăл, пуринчен малтан, унăн обществăллă гуманизмĕнче — пусмăрти çынсемшĕн тăрăшнинче, ĕççыннисене юратнинче, çын çине тимлĕн пăхнинче. Унăн халăхлăхĕ—вăл халăх ăсĕн пуян çăлкуçĕнчен чи хаклине тулли ывăçпа илме пĕлнинче, генийлĕ юморта; çав юмора аслă Горький: «салхуллă тата чĕререн килекен» юмор, тенĕ.

Шолом-Алейхем 1859 çулта Украинăра пĕчĕк местечкăра çуралнă. Автобиографиллĕ «С ярмарки» ятлă повеçре тата ытти чылай калавсенче вăл хăйĕн ача чухнехи савăнăçсăр пурнăçне, патша Российĕнчи чухăн çынсен ывăлĕн ача чухнехи йывăр пурнăçне кăтартса парать.

Пĕчĕк Шолом, ун чухнехи пĕтĕм чухăн еврейсен ачисем пекех, пирвайхи воспитание тĕп училищинче («хедерта») меламед (учитель) патĕнче илнĕ. Çак меламеда Шолом-Алейхем каярахпа «Меламед Боаз» ятлă калавра сăн çапатласа кăтартнă. Çак меламед: кулни вăл—тĕнчери чи пысăк çылăх, тесе шутланă. «Боазшăн кулă вăл,—тесе çырать Шолом-Алейхем,—чи хăрушă япала. Боаз хăй пурнăçĕнче нихăçан та кулман тата ыттисем кулнине те чăтма пултарайман».

Акă ĕнтĕ кулнике курайман çак «педагог» патĕнче аслă юморист, еврей литературин классикĕ, хăйĕн чĕрĕ куллипе çынсене пайтах савăнăç кÿнĕ писатель, пусмăрпа мăшкăл айĕнчи чухăн еврейсен массисен чĕрисене çутă малашлăх пирки шанчăк кĕртсе пурăннă çын воспитани илнĕ.

Çамрăк Шолом-Алейхема çапах тĕп хедерĕнчен çăлăнса тухма май килнĕ. Вăл хулари вырăс шкулне кĕнĕ, тепĕр виçĕ çул иртсен унтан отлично вĕренсе тухнă.

Çакăн хыççăн часах вăл килтен тухса кайнă.

Шолом-Алейхем ашшĕ-амăшсен шанчăкне тÿрре кăларман: вăл раввин та, меламед та пулман... Пысăк, сисĕмлĕ чĕре, пысăк талант, тимлĕн сăнаса асăрхама пĕлни тата пĕчĕкренех юмора юратни,—çаксем ĕнтĕ Шолом-Алейхема литературăна илсе кĕнĕ.

1883 çулта вăл хăйĕн пĕрремĕш калавне—«Два камня» ятлă калава пичетлесе кăларнă. Çакăн хыççăн вара 33 çул хушши перона аларан кăларман: вăл çырмасăр пурăнма пултарайман. Çырасси вара уншăн çакна пĕлтернĕ: еврей халăхĕн массисен пурнăçĕнче иртнĕ ĕмĕрĕн 80-мĕш çулĕсенчен пуçласа тĕнчери империализмлă пĕрремĕш вăрçă çулĕсене çити пулса иртнĕ паллăрах ĕçсене, пысăкрах процессене пĕрне те сиктерсе хăвармасăр кăтартса пама тăрăшнă вăл.

Шолом-Алейхем патша Российĕнчи еврей халăхĕн анлă массисен трагедине çырса кăтартнă. Вăл «сывлăш çыннин»—ун чухнехи вăхăтсенче чухăнлăхпа вилĕмрен çăлăнса юлас тесе, мĕнпур средствăсемпе, чи сĕмсĕр мелсемпе усă курма тăрăшнă, урăх çынсен пуянлăхĕ çинчен ĕмĕтленнĕ, хĕнхурлă та выçă пурнăçра асапланса вилекен çыннăн трагедиллĕ пурнăçне уçса кăтартнă.

Вăл Менахем-Мендельăн — «телей шыраканăн», асап куракан, пурнăç тупсăмне çухатнă, ĕмĕтре кăна куранакан, анчах алла кĕмен телейпе пурăнакан, тÿрĕ кăмăллă «пĕчĕк çынăн» типне сăнласа кăтартать.

Писатель хăйĕн геройĕсенчен хăпмасть. Вăл поезд çинче те, биржăра та вĕсемпе пĕрле çÿрет, геройсем хăйсен тĕмсĕлевне кăмăл пултăр тесе тăвакан чи фантазиллĕ ĕçсенче те вăл вĕсемпе пĕрлех. Çав мĕнпур маклерсем, евчĕсем, страховой агентсемпе биржа мулкачисем, чăннипе илсен, хăйсем пуçласа яракан ĕçсем ăнăçлă пуласса хăйсем те шанмаççĕ, анчах та капитализм машинин инерци вăйĕ питех те пысăк: вăл вĕсене ирĕксĕрех çаварса илет, чи сĕмсĕр те кулăшла положенине кĕртсе ÿкерет.

Çакăнта ĕнтĕ Шолом-Алейхемăн кулли çуралнă. Анчах çав кулă пусмăрти халăхăн, вĕçĕ-хĕррисĕр хĕсĕрленине тÿсекен, тăван çĕршывсăр, ăшă кĕтессĕр халăхăн, килсĕр-çуртсăр пурнăçăн салхуллă символĕ пулнă халăхăн трагизмне, унăн чĕрин суранне витсе тăнă кăна.

Çавăн пек çуралнă ĕнтĕ «Записки комивояжера» ятлă кĕнеке. Çак кĕнеке еврейсен классикăллă литературинче чаплă художествăллă произведени кăна мар, тата патша Российĕнчи еврейсен пурнăçĕ çинчен калакан, ун чухнехи йĕркесене тăрă шыв çине кăларакан историллĕ документ пулса юлнă. Çавăн пек çыраннă ĕнтĕ Менахем-Мендельпе Шейне-Шейндл пĕр-пĕрин патне янă çырусем — пурнăç тулашне кăларса пăрахнă ăнăçсăр çынсен, инкекре те, çавăн пекех мăшкăлра та пĕр танах кулăшла тата трагедиллĕ, çакăнпа пĕрлех пурăнас кăмăлĕсем тĕлĕнмелле пысăк пулнă çынсен галлерейи валли çĕнĕ тип панă произведени.

Шолом-Алейхемăн витĕмлĕ сăмахĕпе пĕрле пурнăçа хавас еврей ремесленникĕсем — тĕрлĕрен Шимеле Сорокерсем хăйсен Мотельпе Копель пек хаваслă та маттур подмастерьисемпе пĕрле еврей литературине пырса кĕнĕ. Вĕсем, ĕçĕн çак хастар çыннисем, Шолом-Алейхем валли юморпа сатирăн чăн-чăн çăлкуçĕсем пулнă, вĕсем пулăшнипе местечкăсенчи пуянсенчен, вĕсен умĕнче йăпăлтатса тăракансенчен тата вĕсем таврашĕнчи пĕтĕм пăчă пурнăçран мăшкăласа кулма май пулнă.

Местечкăсенчи «ятлă» çынсене, кÿпсе тултарнă вакă буржуана тĕл пулсанах Шолом-Алейхемăн çемçе, лирикăллă юморĕ çивĕч те хаяр сатира пулса тăрать. Вăл хăйĕн «Люди» ятлă ăста произведенине çырать, «çÿлтисене тата аялтисене», пÿрте тата кухньăна кăтартса парать. Кунта ĕнтĕ Шолом-Алейхем çиелтен тĕрĕс ÿкерсе илекен художник кăна мар. Кунта вăл кухньăра асапланакансен, — «çынсем» вĕсем—çавăн пек çынсемех! — тенине ăнланма пуçлакансен представителĕ пулса тăрать. Е «Мазлтов» ятлă чаплă калав... Кухньăра кĕтмен çĕртенех «социализм» тени пек сăмахсем илтĕнме пуçлаççĕ... Вĕсене унта «аялта» пурăнакансене ăс пама хăтланакан реб Алтер илсе пырать...

Çак мĕнпур произведенисенче Шолом-Алейхем хăйне хăй вĕçне çитиех шанчăклă туймасть-ха, вăл революциллĕ тематикăпа паллашма кăна пуçланă-ха. Çаксем вĕсем вăл 1905 çул çинчен çырнă «Потоп» ятлă роман умĕнхи, хăйĕн тĕп вырăнта тăракан «Тевье-молочник» ятлă произведенийĕ умĕнхи репетицисем пулнă.

Тевье-молочник — халăх хушшинчи аслă, простой çын, Иккĕмĕш Николай патшапа унăн сатрапĕсен — Пуришкевичпа Крушеванăн империйĕнче пурăнма тивнĕ, вĕсен пĕр халăха тепĕр халăхпа хирĕçтерес шутлă тискер политикин мĕнпур хĕнхурне тÿссе пурăннă чухăн еврей, ачасен ашшĕ, çын. Мĕнле кăна хĕнхур капланса анмасть пулĕ Тевье пуçĕ çине! Унăн таврашĕнчи хаяр та хăрушă тĕнче ăна хирĕç кĕрешĕве тухать. Вăл, çав тĕнче, унăн хĕрĕсене туртса илет — пĕрне, теприне, виççĕмĕшне... Вăл, пуртăпа каснă пекех, унăнне пĕр турачĕ хыççăн теприне каса-каса илет, ăна, уй варринчи тунката пекех, тăр-пĕччен, ăшă кĕтессĕр тăратса хăварать.

Анчах Тевье — халăх сăн-сăпачĕ. Халăха вара пĕтерме çук. Тевье халран ÿкмен кăна мар,—вăл лайăх вăхăтсем килессине, вĕсем килмесĕр тăма пултарас çуккине пĕтĕм чĕререн шанать.

Писательпе унăн вулаканĕсен питех те пысăк масси хушшинчи çыхăну калама çук вăйлă пулнă. Мĕншĕн тесен вĕсенчен кашниех, Шолом-Алейхем персонажĕсенче хăйне палласа илсе, кашниех, хăйĕн сăмахĕсемпе ĕмĕчĕсене тупса, тухакан куççуле чарса, хăйĕнчен хăй авторпа пĕрле кулнă, хаваслăн, чарăнусăр кулнă...

Хăй вилнĕ хыççăн уçма тата пичетлесе кăларма ыйтнă завещанире (хушса хăварнинче) вăл çапла çырнă:

«Эпĕ кирек ăçта вилсен те, мана аристократсем хушшинче мар, пуянсем хушшинче мар, обязательнах простой, ĕççынни еврейсем хушшинче пытарччăр, манăн вилтăпри çине лартакан памятник манпа юнашар тăракан, чаплă мар вилтăприсене илемлетсе тăтăр, пурнăçра простой тата тÿрĕ кăмăллă халăх хăйĕн халăх писательне илем кÿнĕ пекех, çав вилтăприсем манăн памятнике илемлетсе тăччăр».

Шолом-Алейхем 1916 çулти майăн 13-мĕшĕнче Нью-Йоркра вилнĕ. Америкăра вилнĕ, унта ăна патша хĕсĕрлевĕсемпе погромĕсем хăваласа янă.

Анчах та патша Российĕнче, капитализмлă Российăра пурăннă вăхăтрах, 1914 çулта пĕр хаçат сотрудникĕпе калаçнă чухне, Шолом-Алейхем çапла каланă:

— Пирĕн халăхăн малашлăхĕ шăпах ĕнтĕ çакăнта, эпир пурăнакан çак çĕршывра. Йывăр вăхăтсем иртсе кайĕç, тĕксĕм пĕлĕтсем сирĕлĕç, пĕлĕт уяртĕ.

Писатель хăйĕн халăхĕн çутă малашлăхĕ çине шанса пурăннă. Унпа пĕр вăхăтра пурăннă нумай çынсем хĕвеланăç еннелле шанчăкпа пăхнă вăхăтра Шолом-Алейхем, 1905 çулта халăх массисен революциллĕ аслă çĕкленĕвне курнăскер, хăйĕн чи лайăх ĕмĕчĕсене Российăпа çыхăнтарнă.

Çак кĕтнĕ çутă малашлăха Октябрьти социализмлă аслă революци илсе килчĕ.

Чĕрĕк ĕмĕр каярах Шолом-Алейхемăн произведенийĕсене телейсĕр халăх, хĕнхур çапса хĕснĕ халăх вуланă пулсан, халĕ вĕсене ирĕклĕ халăх, пĕртаннисем хушшинче пуринпе те пĕртан халăх вулать. Унăн чаплă произведенийĕсене пиншер еврей колхозникĕсемпе рабочисем — Совет çĕршывĕнчи ытти халăхсемпе пĕрле çĕнĕ, социализмлă пурнăç тăвакан ĕççыннисем вулаççĕ. Шолом-Алейхема еврей-летчиксем, танкистсем, пограничниксем — тăван çĕршывăн шанчăклă ытти ывăлĕсемпе çумма-çуммăн пирĕн чиккĕсене сыхлакан боецсем вулаççĕ. Шолом-Алейхема еврей-стахановецсем, студентсем вулаççĕ. Шолом-Алейхема ытти национальноçлă çĕршер пин çынсем вулаççĕ, вĕсем ăна — тĕнчери чи лайăх писательсенчен пĕрне—чĕререн юратаççĕ.

Перец **МАРКИШ.**

Çулталăкри плана тултарнă

Мăн Карачурари чăпта çапакан артель (Шупашкар р.) Çатра-Лапсарти артельпе ăмăртса ĕçлет. Кустарьсем партин XVIII конференцийĕ йышăннă решенисене пурнăçа большевикла кĕртсе пыраççĕ.

Артелĕн пĕрремĕш кварталта 36.300 тенкĕлĕх чăпта çапса кăлармалла пулнă, вăл 62.736 тенкĕлĕх кăларса, плана 173 процент тултарчĕ. Çак çĕнтерӳ артель членĕсене татах та ытларах хавхалантарчĕ. Вĕсем апрель уйăхĕнче 9.400 тенкĕлĕх продукци туса кăларас вырăнне, 14376 тенкĕлĕх туса кăларчĕç.

Артельре социализмлă ăмăрту договорне кашни кустарь мĕнле пурнăçласа пынине тăтăшах тĕрĕслеççĕ. Производствăри стахановецсемпе ударниксен паха ĕçĕсемпе опычĕсене стена хаçатĕнче çутатаççĕ. Социализмлă ăмăртăва тата стахановла движенине кулленех ертсе тата пуçарса пыни — артель коллективне çĕнтерӳ кучĕ. Паянхи куна артель чăпта çапса кăларас тĕлĕшпе çулталăкри плана 100,9 процент тултарчĕ.

Коллективра кулленхи нормăна тултарайман рабочисем сахал. П. Семенов, М. Амакина, Н. Ильин, Ф. Филиппова юлташсем—чи паллă стахановецсем.

Анчах кая юлса пыракансем те пур-ха. Иккĕмĕш бригада (бригадирĕ Спиридонов юлташ) ытти бригадăсенчен чылай кая юлчĕ, вăл çулталăкри плана 84 процент ытларах кăна тултарчĕ.

Артель членĕсем хăйсен чаплă çĕнтерĕвĕсемпе лăпланса лармаççĕ. Кашни бригада, кашни рабочи кулленхи плана малашне те ытлашшипех тултарса пырассишĕн кĕрешет.

О. МОРОЗОВ.

Производствăра культурăлăх кирлĕ

Буинскри сланец рудникĕ аталанса пыракан пысăк предприятисенчен пĕри пулса тăрать. Кунта квалификациллĕ инженерсем, паллă стахановецсем, Донбасран килнĕ специалист-шахтерсем нумай. Кунти кадрсем пысăк та паха ĕç тăваççĕ. «...Кирек мĕнле паха ĕçе те чĕрĕ вăй парса тăраканни вăл — культурăллă пулни» (М. И. Калинин).

Ку тĕлĕшпе рудникре ĕçсем акă мĕнле тăраççĕ. Управлени конторине алăкран кĕрсенех — зал. Залăн пĕр кĕтессинче хисеп хăми. Унта рудникри паллă стахановецсемпе ударниксен ячĕсене çырнă. Стахановецсем П. Корошинпа М. Самойлов юлташсем производствăллă плана 171-шер процент, Жировпа Якунин юлташсем 159-шар процент тултараççĕ. Çак юлташсем социализмлă ĕç тухăçлăхне хăпартассишĕн, предприятине мала кăларассишĕн чĕререн тăрăшса ĕçлеççĕ.

Анчах хисеп хăминĕ питех те хисепсĕр вырăнта тăрать вара. Ун çывăхне пырса тăмалла мар шыв кӳллене выртать. Урайĕнче çӳп-çапсем т. ыт. тасамарлăх.

Зал урлă каçса тĕксĕм коридора кĕрсен, пӳлĕм алăкĕсем çинче «Главный инженер», «Управляющий», «Рудком» тесе çырса çапнисем курăнса тăраççĕ. «Рудком» тесе çырса çапнă пӳлĕмре хытă шавлаççĕ. Сĕтел хушшинче рудком председателĕ Воронков юлташ ларать. Унăн сĕтелĕ çурри таран çумăр шывĕ аннипе исленсе кайнă. Çĕмрĕк кантăкран çил шăхăрса кĕрет. Рудком председателĕн сĕтелĕ тавра Донбасран килнĕ шахтерсем тăраççĕ. Вĕсем шахтерсен пурнăçпа йăла условийĕ çинчен хĕрсех калаçаççĕ.

— Шахтăран тухсан çăвăнса тасалмалла. Анчах мунча хутмаççĕ, душ ĕçлемест. Общежитисенче таса мар, хăнкăласем ĕрчесе кайнă. Ĕç тумтирĕсене хывмалли уйрăм вырăн çук пирки вĕсене койкăсем айнех пăрахатпăр,—теççĕ вĕсем.

Паллах, ку ыйтусем пурте тĕрĕс, вырăнлă ыйтусем. Вăл çитменлĕхсене пĕтерме вăй та нумаях кирлĕ мар. Тăрăшни çеç кирлĕ. Анчах, тĕрĕссипе шахта администрацийĕ ĕç вырăнĕнчи пирпейсĕрлĕхпе кĕрешес ыйтăва халиччен те аса илеймен пулас-ха.

Рудник руководствинче—нумай вĕреннĕ çынсем, инженерсем ĕçлеççĕ. М. И. Калинин юлташ «Коммунистла воспитани çинчен» тунă докладра çапла каланă: «...Шухăшлăр-ха, юлташсем, инженер тейĕпĕр... Вăл нумай вĕреннĕ, нумай пĕлекен çын, завода ертсе пырать. Анчах унăн заводĕ тăрăх иртсе пынă чух шуйттан та урине хуçса пăрахĕ... Çакă вăл культурность-и ĕнтĕ? Çакнашкал инженер çавăн пек япалана асăрхамасть пулсан, унăн чи элементарлă, чи кирлĕ культурность çук-ха, çапла пулсан вăл хăйĕн завочĕшĕн, хăйĕн производствишĕн чăннипе хыпса çунмасть».

Кунти юлташсем çакна асра тытмаççĕ. Предприятири, пурнăçпа йăла условийĕсенчи культурăсăрлăха пĕтерме вăхăт.

В. АНДРЕЕВ.

Маяковский çинчен кинокадрсем

Мускаври В. В. Маяковский библиотеки-музейне интереслă çĕнĕ экспонатсем хушăннă. Хĕрлĕ Çар командирĕ Семенов юлташ хăй 1929 çулта ӳкерсе илнĕ, сайра тĕл пулакан фото-ӳкерчĕк пырса панă. Ун чухне командовани чĕннипе Маяковский çар чаçĕсенчен пĕрин лагерьне литература вечерне пынă пулнă. Фото-ӳкерчĕк Маяковский ытти поэтсемпе командирсем хушшинче тăнине кăтартса парать. 1925—1929 çулсенче ӳкерсе илнĕ кинокадрсем питех те хаклă япаласем пулса тăраççĕ. Владимир Маяковский Союзсен Çуртĕнче сăмах тухса каланине, вăл «Известия» хаçатăн редакцинче тата Госиздатра хăйĕн сăввисене вуланине ӳкерсе илнĕ пленкăсем 30 метра яхăн сыхланса юлнă.

Выльăх-чĕрлĕхсем валли ăшă витесем çителĕклĕ пулччăр

Партипе правительствăн решенине пурнăçласа пынă май, юлашки икĕ çул хушшинче пирĕн республикăри колхозсем обществăллă выльăх-чĕрлĕхсен шутне чылаях ӳстерчĕç. Анчах, çавăнпа пĕрлех обществăллă выльăх-чĕрлĕхсем валли ăшă витесем тăвас тĕлĕшпе чылай колхозсем тата çĕрĕç органĕсем начар ĕçленĕ. Халиччен тунă витесене те çителĕксĕр юсаççĕ, хăшпĕр çĕрте вĕсем зооветеринари ыйтнипе пачах килĕшӳллĕ мар. Чылай çуртсенче урайсемпе маччасем, кормушкăсем, стойлăсем, вентиляторсем, шĕвексем юхса каймалли вырăнсем т. ыт. те çук. Çаксем пурте выльăхсем чирлесси тата вилесси патне илсе пынă, выльăхсен продуктивлăхĕ сахал пулнă.

Колхозсенче çамрăк выльăхсене йышăнмалли тата вĕсене пăхса усрамалли çуртйĕрсем тĕлĕшпе ĕçсем уйрăмăнах начар тăраççĕ. Куславкка районĕнчи Куснар колхозĕнче тăватă ферма, вĕсенче мăйракаллă шултра выльăхсем 110 пуç, сыснасем—103, сурăхсем—74 тата чăхсем 279 пуç. Çак выльăхсем валли ăшă витесем пачах çителĕксĕр. Ĕне витин маччийĕ çук, урай хăмисене лашасем валли вите тунă çĕре илсе кайнă. Сыснасем кивĕ çуртсенчен тунă витере пурăнаççĕ. Çавна пула вара 25 çăвăр вилнĕ, мĕншĕн тесен вĕсене усрама ятарласа тунă çуртйĕр пулман. Кивĕ çуртсенчен тунă сарайсенче сурăхсемпе чăхсене вырнаçтарнă. Сарайĕн маччийĕ те, урайĕ те çук. Карач колхозĕнче те чăх-чĕп фермин витине шыв кĕрет.

Ишлей районĕнчи «Прожектор» колхозра фермăсем валли выльăхсем туянас ĕç начар тăрать. План тăрăх 30 пуç сысна, 100 чăх, 35 пуç мăйракаллă шултра выльăхсем пулас вырăнне, халĕ пĕр пуç сысна, 12 чăх, 12 ĕне кăна. Выльăхсем валли витесем çителĕксĕр. 25 лашана усрама вите çук. Тихасене пĕр тăвăр çуртра усраççĕ. Сысна тата чăх-чĕп фермисем валли витесем тума тытăнман.

Комсомольски районри «Красный маяк» колхозра инкубаци станцинчен илнĕ 400 чĕппе колхозниксен хуçалăхĕсем тăрăх валеçсе панă.

Çакнашкал примерсене тĕмĕн чухлех кăтартса пама пулать. Вĕсем колхозсенче выльăх-чĕрлĕхсем валли витесен строительствине сарлакан сарса пыма кирлине кăтартса параççĕ. Выльăхсене кирлĕ витесем туса памасăр, вĕсене пăхса çитĕнтерме йывăр, выльăхсен продуктивлăхне ӳстерме май çук. Çакăнтан ĕнтĕ çĕрĕç органĕсен тата колхоз правленисен выльăх-чĕрлĕхсем валли витесем тăвас ĕçе пикенсех тытăнмалли курăнать. Анчах чылай районсенче çак ĕç ку вăхăтченех япăх пулса пырать-ха. Хăшпĕр колхозсем витесем тăвассине кĕрхи вăхăта хăварма пăхаççĕ. Кĕркунне вара ытти ĕçсем нумай пирки вите строительствине тытăнаймаççĕ.

Чăваш АССР Совнаркомĕ тата ВКП(б) Обкомĕ «Чăваш республикинчи колхозсенче обществăллă выльăхсем валли витесем тăвасси çинчен» ятарласа постановлени йышăнчĕç. Партипе правительствăн постановленийĕ тăрăх, выльăх-чĕрлĕх витисен строительствине 1941 çулти июлĕн 20-мĕшне туса çитермелле. Постановленире строительствăра ĕçлеме колхозсенче ятарласа бригадăсем организацилеме хушнă, ытти мероприятисене тума палăртнă.

Райсовет исполкомĕсемпе парти райкомĕсен выльăх-чĕрлĕх витисен строительствисен планĕсене колхозсем патне çитермелле. Колхоз правленисен выльăхсем валли витесем тăвас тĕлĕшпе тĕплĕн шухăшласа пăхмалла, строительствăсене производствăллă плана тата приходпа расход сметине кĕртмелле. Çĕнĕ витесем тума, çавăн пекех киввисене юсама колхозсенче чи лайăх ĕçлекен колхозниксенчен строительство бригадисене тумалла, кашни бригадăн хăйĕн бригадирĕ пулмалла. Бригадăсен çийĕнчех ĕçе тытăнмалла. Строительство бригадинчи çынсене строительство ĕçĕ пĕтиччченех урăх ĕçе куçарма юрамасть. Строительство ĕçĕнче чи малтан вырăнти материалсемпе анлăн усă курмалла.

Республикăра малта пыракан колхозсем, уйрăмăнах Сĕнтĕрвăрри районĕнче, выльăхсем валли витесем тунă çĕрте вырăнти стройматериалсемпе усă кураççĕ. Анчах, калас пулать, çакăн пек йĕрке нумай колхозсенче пулса пыни çук-ха. Пирĕн республикăра тăм питех те нумай, кăçал колхозсенче улăм та çук мар. Мĕншĕн-ха тăмран, улăмран строительство ĕçне сарса пырас мар? Çак материалсенчен витесем тума укçа-тенкĕ те нумай кирлĕ мар, çавнашкалах тăмпа улăмран тунă витесем пушартан сыхлаççĕ. Тăмпа улăмран витесем тăвас ĕçе кашни районра, колхозра сарса пымалла. Витесен маччисемпе урайсене те тăмран çапса тума пулать.

Республикăри хăшпĕр колхозсенче ютри плотниксене ĕçлеме укçалла тытас йăла пур, çав хушăрах колхозри плотниксем çак ĕçре ĕçлемеççĕ, вĕсене ĕçе явăçтармаççĕ. Çавна май укçа-тенкĕ нумай расходлаççĕ. Çав укçапа стройматериалсем туянма пултарнине шута илмеççĕ.

Çакна палăртмалла: хăшпĕр колхозсенче колхозниксен пĕрлештермелли çуртйĕрĕсене ку вăхăтченех пĕрлештермесĕр тăраççĕ. Пĕрлештермелли çуртйĕрсене халех пĕрлештермелле, вĕсемпе выльăх витисен строительствисенче усă курмалла. Колхозсенчи строительство планированин ĕçĕнче те çитменлĕхсем сахал мар. Нумай колхозсенче строительствăсене плансăр-тĕлсĕр туса пыраççĕ. Кунашкал йĕркене пĕтермелле. Колхоз правленисен райçĕрĕç пайĕсенчи специалистсемпе пĕрле хуçалăхлă тата выльăх-чĕрлĕхсен çуртйĕрĕсене вырнаçтарса тухма плансем тумалла.

Çĕнĕ строительствăсен вырăнĕсене специалистсемпе пĕрле палăртмалла, ăна колхоз правленин ларăвĕнче çирĕплетмелле.

Çĕрĕç органĕсен çĕнĕ строительство енĕпе колхозсене конкретлă пулăшу памалла. Выльăх-чĕрлĕх витисем зооветеринари ыйтнипе килĕшӳллĕ пулма кирлĕ. Витесенче çутă, маччасемпе урайсем, шĕвексем юхса каймалли тата вĕсем пухăнмалли вырăнсем, вентиляторсем, стойлăсем т. ыт. те пулмалла. Çавнашкалах фермăсем çумĕнче кухнясем тумалла. Выльăх витисем патнерех тислĕк усрамалли культурăллă вырăнсем тăвас пулать.

Çĕнĕ строительство тата киввисене юсас ĕçе халех тытăнмалла. Строительство ĕçĕсене уборка пуçланиччен, июлĕн 20-мĕшĕччен, ĕçлесе çитермелле. Колхозсем çак ĕçе кая хăварса пырсан, кăçал та иртнĕ çулсенчи положенине кĕрсе тăма пултараççĕ. Иртнĕ çулсенчи йăнăшсене кăçал тепĕр хут тумалла мар. Кăçал кашни колхозăн фермăсем валли çутă, ăшă витесем тума тăрăшмалла. Çĕрĕç органĕсемпе колхоз правленисен обществăллă выльăх-чĕрлĕхсемшĕн куллен тăрăшни кирлĕ. Выльăхсем валли ăшă витесем çителĕклĕ туса çитерсен, вĕсене зоотехника хушнă пек пăхса çитĕнтерсен кăна выльăхсен ăратлăхне лайăхлатма, вĕсенчен ытларах тупăш илме пултаратпăр.

Фермăсенче ĕçлекен работниксем, партипе правительство колхозниксене ĕçшĕн хушса парасси çинчен йышăннă постановленипе хавхаланнăскерсем, ĕçлеме, выльăхсене пăхма кирлĕ условисем туса пама ыйтаççĕ. Колхоз правленисен ферма работникĕсем ыйтнине пурнăçламалла.

Райсовет исполкомĕсемпе парти райкомĕсен выльăх-чĕрлĕх витисен строительстви мĕнле пынине кулленех контроль туса тăмалла, вĕсен колхоз правленисенчен çĕнĕ строительствăсене партипе правительство кăтартса панă срокра вĕçлеме ыйтмалла.

Т. МАТВЕЕВ.

ВКП(б) Обкомĕн ялхуçалăх отдел заведующин заместителĕ.

Садсен лаптăкĕсене пысăклатар, колхозниксен кил вырăнĕсене илем кӳртер

Партипе правительство колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлесси çинчен йышăннă постановлени колхозсенче çĕнĕ çĕкленӳ пуçласа ячĕ. Колхозниксемпе колхозницăсем çуракине пысăк пахалăхпа, кĕске срокра ирттерессишĕн, тырпул тухăçлăхне тата обществăллă выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне хăпартассишĕн çине тăрса кĕрешеççĕ. Çаксемпе пĕрлех колхозсен благоустройствине вăйлатса пырас туртăм та ӳссех пырать.

1941 çулта пирĕн республикăри колхозсем 750 гектар çинче çĕнĕрен садсем чĕртмелле. Колхозниксен, рабочисен тата служащисен кил вырăнĕсенче çимĕç паракан йывăçсем 300.000 тĕп лартмалла.

Çĕнĕрен садсем тăвасси тата çырласем çитĕнтермелли участоксем организацилесси — пахчаçсен чи ответлă задачăсенчен пĕри. Анчах та вăл ĕçсене тивĕçлипе организацилеме çĕрĕç органĕсем колхозсене çителĕксĕр пулăшаççĕ-ха.

Çуркунне — асăннă ĕçсене пуçарма чи лайăх вăхăт. Анчах та çуркунне улма-çырла йывăççисене вăхăтра лартмалла. Ăна сĕткен кĕриччен, тепĕр майлă каласан, папкасем ӳсме пуçличчен, кĕске вăхăт хушшинче туса ирттермелле. Унсăрăн йывăç-курăксем тӳрех ăшă çанталăка лекеççĕ, çапла вара вĕсем нӳрĕне нумай пăслантарса пĕтереççĕ, çитменнине тата вăл вăхăта тымарсем шыв илмеллĕх ӳсеймеççĕ. Çакна пула йывăçсем начар ӳсеççĕ, лайăх вăй илсе чĕрĕлсе каяймаççĕ. Чĕрĕлсе кайнисем те, вăйлах тымарланайманнине пула, çителĕклĕ аталанса юлаймаççĕ, хĕлле вара вĕсем сивĕсенчен нумай сиен кураççĕ.

Çуркунне ир лартнă йывăçсем, йăлтах тепĕр майлă, хăвăрт ӳсме пуçлаççĕ, вĕсем лайăх чĕрĕлеççĕ.

Çĕрĕç органĕсемпе агротехниксен лартнă йывăççене пăхас ĕçе организацилеме колхозсене тимлĕн пулăшса пымалла. Кăçал лартакан çамрăк йывăççене пурне те чĕртессишĕн кĕрешмелле. Çакна пурнăçлас тесен, тулашри условисен комплексне кирлĕ пек туса хатĕрлемелле. Чăн малтан, йывăççене лартма уйăрнă лаптăка хатĕрлесси çине тимлĕн çаврăнса пăхмалла.

Йывăçсем лартакан вырăнта тăпрана шывпа юхтарса каяс хăрушлăх çук пулсан, ăна талккишпех тата тарăн кăпкалатса тухмалла.

Анчах та тăпрана пур вырăнсенче те талккишпех кăпкалатма май килмест (тайлăм вырăнсенче т. ыт. те). Çакăн пек чух йывăççене лартма шăтăксем чавас пулать. Вĕсен тарăнăшĕ 60—70 сантиметр, сарлакăшĕ 100—125 сантиметр пулмалла.

Лартма хатĕрленĕ материалсен пахалăхне тĕрĕслесе тухмалла. Колхозсемпе колхозниксен сачĕсене пĕр начар йывăç та ан лектĕр. Сăмахран, лартма хатĕрленĕ улма йывăççисем 2 çултан çамрăк пулмалла мар.

Лартнă чухне йывăç тĕпне тата тымарсем хушшине тăпра тултарассине асра тытмалла. Тултарнă хыççăн тăпрана чылаях хытă пусăрăнтармалла: çамрăк йывăçа-и, е çырла тĕммине-и,—кăшт вăй хунипех туртса кăлармалла ан пултăр.

Йывăççене лартнă хыççăн, правило пекех, тунасен таврашне мулчировани туса тухмалла (лайăх çĕрнĕ тислĕкпе, торфпа т. ыт. те).

Йывăççене ытлашши ăшăха лартма юрамасть, вĕсен тымарĕсем çиеле тухса типме пултараççĕ. Çавăн пекех ытлашши тарăна лартни те, уйрăмах йывăр тăпра çинче, сиенлĕ.

Шăтăксене лартакан çимĕç йывăççисене, кăпкалатса тухнă лаптăк çинчипе танлаштарсан, кăшт ăшăхрах лартмалла: тымар пуçланакан тата туна пуçланакан хушăра вырăн (корневая шейка) тăпраран 2—3 сантиметр курăнса тăмалла.

Лартнă хыççăн йывăçсем çумне шалчасем лартса тухмалла, вĕсенчен йывăççене çыхаççĕ. Çавăн пекех йывăççене, нӳрлĕ тăпра çине лартнине пăхмасăрах, шыв сапмалла (кашни йывăç пуçне 2 витререн кая мар). Шыв сапни тымарсем çумне тăпрана çыпăçма пулăшать.

Стахановецсен ĕçĕ йывăç тунисене тата тĕп туратсене мăкпа е ăшăна начар кĕртекен ытти материалсемпе чĕркени лайăх тĕслĕхсем панине кăтартать. Чĕркенĕ материала вăхăтран-вăхăта нӳрлентерсех тăмалла. Çакăн пек туни уйрăмах, уяр килекен çуркуннехи çанталăкра пит усăллă.

Улмуççисене илес пулсан, лартнă хыççăн вĕсен мĕнпур турачĕсене, тин çеç ӳсме пуçланă çамрăк хунавĕсене çине тăрсах кĕскетмелле. Çакăн пек тунипе çеç тĕп туратсем туратланса сарăлса кайма тата пĕр тикĕс ӳсме пултараççĕ. Туратсене пурне те пĕр çӳллĕшĕнче пулмалла касма кирлĕ. Тунине (проводник) кăна ыттисенчен 20—30 сантиметр çӳлерех хăвармалла.

Çырла тĕммисене те лартас умĕн касса кĕскетмелле. Кăна çак правило тăрăх тăваççĕ: хăмла çырлин тунисене 20—25 сантиметр, хура хурлăханпа йĕплĕ çырлан çамрăк тураттисене 10—15 сантиметр тата кашни турат çинче 2—3 сывă папка хăварса касмалла.

Хăш чухне çимĕç йывăççисенне, лартас чух, тымарсене касма лекет. Кăна чирлĕ тата чавса кăларнă чух аманнă тымарсем пуррине палăртсан анчах тумалла. Лартма хатĕрленĕ йывăçсен тымарĕсене типĕтсе яма юрамасть, кун пек материалсем лартсассăн та чĕрĕлмеççĕ, чĕрĕлсен те имшер пулса юлаççĕ.

Тин çеç лартакан улма-çырла йывăççисене агротехника хушнă пек пăхмалла. Çапла тусан тин вĕсем пурте ăнăçлăн чĕрĕлессе шанса тăма пулать.

Агроном **Р. ОСАНОВ.**

Хисепе кĕнĕ ĕç

ТАВАЙ. «Красное Сормово» колхоз выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тĕлĕшпе иртнĕ çулсенче çителĕксĕр ĕçленĕ. Малтанхи вăхăтра кунта пĕр ферма кăна пулнă. Колхоз руководителĕсем выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçпе сахал интересленнĕ. Çавăнпа вара 1939—40 çулсенче колхозниксене уйхир ĕçĕсене туса пынă вăхăтра пĕрлешсе апатланма базартан аш-какай тата çу таврашсем нумай илме тивнĕ.

Халĕ колхозра пур колхозниксем те обществăллă выльăх-чĕрлĕхе ĕрчетес ĕçпе интересленеççĕ. Тĕштырă культурисен тухăçлăхне ӳстернĕшĕн, выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне хăпартнăшăн хушса тӳлесси çинчен постановлени кăларнăшăн колхозниксем партипе правительствăна тав тăваççĕ. Бригадăсем, звеносем, фермăра ĕçлекенсем пур ĕçсенче те ĕç тухăçлăхне хăпартса пыма пуçларĕç.

Районран панă план тăрăх ĕне ферминче ĕçлекенсем çакна пурнăçламалла: фермăра 12 пушмак пăру, çаксенчен пуринчен те пăрусем илмелле. Фермăри 8 ĕнерен 7.200 литр сĕт суса илмелле. Урăхла каласан, кашни фуражнăй ĕнерен 900 литртан кая мар сĕт илмелле.

1940 çулта колхозăн 5 ĕне пулнă. Вĕсенчен икĕ пăру анчах илнĕ. Фермăра ĕçлекенсем халĕ кашни ĕнеренех пăру илессишĕн тăрăшаççĕ, ĕнесене пурне те чуптарса хăварнă. Фермăра халĕ 10 çамрăк пăру пур.

Сысна ферминче 20 сысна аминчен 220 çăвăр илмелле. Иртнĕ çура колхозра 28 сурăх кăна пулнă. Халĕ вĕсен шучĕ 47 çитнĕ. Кашни сурăхран икшер килограмм çăм илеççĕ.

«Красное Сормово» колхоз выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçпе «Коммунар» колхозпа ăмăртса ĕçлет.

Р. РАЗНОМАЗОВ.

Çĕнĕ çĕре куçакансене пулăшмалла

Пирĕн Чăваш республикинчен çак ик-виçĕ çул хушшинче чылай колхозниксем çĕнĕ çĕре куçса кайрĕç. Пуринчен ытла вĕсем Çĕпĕре, Инçетри Хĕвел тухăçне, Урала, Казахстана тата Карело-Финн республикине куçаççĕ.

Анчах колхозниксем çĕнĕ çĕре куçнă вăхăтра районти çĕрĕç органĕсем СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ йышăннă постановленине пăсаççĕ. Чкаловски районри «Восток» колхозри колхозниксен çĕнĕ çĕре—Карело-Финн республикине куçмалла пулнă. Вĕсем колхозран тивĕçлĕ таран выльăх-чĕрлĕх, акмалли вăрлăх, ялхуçалăх инвентарĕсем илмелле. Анчах колхоз председателĕ çĕнĕ çĕре куçакан колхозниксене лаша памасăр тытса тăнă. Çавăн пекех Ишлей районĕнчи Свердлов ячĕпе тăракан колхозра та çĕнĕ çĕре куçакан колхозниксене хăйсене тивĕçлĕ япалисене паман. Çакăн пек фактсем ытти районсенче те пур. Сăмахран акă, Шупашкар районĕнчи Иккасси колхозĕнчен çак кунсенче 8 çемье Карело-Финн республикине каймалла пулнă. Анчах, вĕсем колхоз вăхăтра пулăшман пирки, хăйсен япалисене станцине вăхăтра кӳрсе çитереймерĕç. Çапла вара, вĕсем майăн 8-мĕшĕнче каяс вырăнне майăн 10-мĕшĕнче тин тухса кайрĕç. Калас пулать, кунта пĕр колхоз правленийĕ кăна мар, районри организацисем те айăплă.

Çĕнĕ çĕре куçакансене çителĕклĕ таран пулăшас пулать, вĕсене тивĕçлĕ япаласене пурне те памалла.

М. ДАНИЛОВ-ЧАЛДУН.

Çырмасем ишĕлсе пынине хирĕç кĕрешмелле

Красноармейски районра усăсăр выртакан тăмлă, хăйăрлă, чуллă çырмасем, тайлăк вырăнсем, акма юрăхсăр çĕрсем пин гектар ытла шутланаççĕ. Çурхи вăйлă шыв тата çуллахи вăхăтра çумăрсем çав çырмасене кашни çулах нумай çĕмĕрсе, ватса каяççĕ. Çапла çырмасем çуллен аслăланса, çĕремсем юрăхсăра тухса пыраççĕ. Уйрăмăнах «Смычка», «Сталь», Крупская тата Киров ячĕпе тăракан колхозсенче, Исаково ялсоветĕнчи «Исаково», «Красный пахарь», Итмар ялсоветĕнчи «Чувашия», «1-ое Мая», «Автобус» колхозсенче çырмасем çулленех нумай ванаççĕ, чылай çĕр юрăхсăра тухать. Ялсовет председателĕсем, колхоз председателĕсем тата райçĕрĕç пайĕн работникĕсем çакна хирĕç ку таринччченех çителĕксĕр кĕрешнĕ.

ВКП(б) Обкомĕпе Чăваш АССР Совнаркомĕ апрелĕн 9-мĕшĕнче ку тĕлĕшпе постановлени йышăннă хыççăн, çак ыйтăва ВКП(б) райкомĕнче лартса райçĕрĕç пайĕн заведующийĕн докладне итленĕ. Ишĕлсе пыракан çырмасемпе кĕрешес тĕлĕшпе план тунă.

Плана райсовет исполкомĕ тата ВКП(б) райкомĕн ларăвĕнче çирĕплетнĕ. Мĕнле ĕçсем тума пăхнă-ха?

Районри 96 колхозран 85 колхозра шыв юхтарса каякан тайлăк вырăнсенче çатан картасем тытмалла. Ку ĕçе уйрăмах Шупуç, Исаково, Итмар ялсовечĕсене кĕрекен колхозсенче тумалла.

Шыв вăйлăн ватса каякан вырăнсенче — 12 гектар çинче йывăçсем лартса ӳстермелле. Ку ĕçе «Партизан», «Сила», «Исаково», «Красный пахарь», «Автобус», «Чувашия» тата ытти колхозсенче тумалла. Пуринчен ытла йăмра, ăвăс, хăва лартма пăхнă. Кунсăр пуçне тата 13 гектар çинче çимĕç йывăççисем (улмуççи, вишни т. ыт.) лартмалла. Исаково ялсоветне кĕрекен 2 колхозра виçĕ гектар, Мăн Шетмĕ ялсоветĕнчи колхозсенче 2,5 гектар, Шупуç ялсоветне кĕрекен колхозсенче 2 гектар, Шорçырма, Медикасси ялсовечĕсене кĕрекен колхозсенче 4 гектар йывăç лартмалла. 36 колхозра пĕвесем тумалла—«Родина», «Маяк», «Красный пахарь», «Красная звезда», «Большевик», «Смычка», Чкалов, Войков, Киров, Крупская тата Молотов ячĕпе тăракан колхозсенче пĕвесем тумалла. 97 гектар çинче канавсем чавса, валсем купаласа, çурхи шывсене пĕр вырăнпа каймалла туса, акма юрăхлă çĕрте хура тăпрана юхтарса каясран сыхламалла пулать.

Кăçал районра мелиораци ĕçĕсене нумай тумалла. Ку ĕçре районри çĕрĕç пайĕн колхозсене тивĕçлипе ертсе тата пулăшса пымалла.

Л КОНСТАНТИНОВ.

Украинăри курортсенче

Украинăри курортсенче çуллахи сезон пуçланнă. 43 курортран 20 курорчĕ ĕçлеме пуçланă ĕнтĕ. Дрогобыч облаçĕнчи Трускавецра чиртен сыватмалли çĕнĕ кабинетсем уçăлнă. Осипенко курортĕнче кашни санатори çумĕнчех чиртен сыватмалли физкультура кабинечĕсем пулаççĕ. Измаил облаçĕнчи курортсем те сезона уçма хатĕрленеççĕ.

Кăçалхи çул курортсене лайăхлатма, юсама тата оборудованилеме УССР Совнаркомĕ 24 миллион тенкĕ панă. Çуллахи сезонра кунта 130 пин çын килсе каймалла.

Советлă Молдавия çĕнĕ вĕренӳ çулне хатĕрленет

Молдаван СС Республикинче çĕнĕ вĕренӳ çулне хатĕрленме пуçланă.

Хальхи вăхăтра республикăра вĕренекенсен хисепĕ 383 пин çынна çитнĕ, е вăл иртнĕ çултинчен икĕ хут нумайрах. Сентябрь уйăхĕнче вĕсен хисепĕ 50 пин çын чухлĕ ӳсет. Туллимар вăтам шкулсен хисепĕ икĕ хут ӳсет, ялсенче 47 шкул туса пĕтереççĕ. Молдаври пур уездсенче те учительсем хатĕрлеме организациленĕ кĕске сроклă курссем ĕçлеççĕ.

Республикăри шкулсем çумĕнче опытлă участоксем, садсем пулаççĕ. Кăçалхи çул халăха вĕрентес ĕç валли пурĕ 190 миллион тенкĕ — иртнĕ çулхисенчен 10 хут нумайрах панă.

Чăваш республикинчи пусуçаврăнăшĕ

Колхозсенче тĕрĕс пусуçавăрнăшĕ тăвасси — сталинла виççĕмĕш пятилеткăра ялхуçалăх умĕнче тăракан тĕп задачăсенчен пĕри. ВКП(б) XVIII съезчĕн решенийĕсене пурнăçлас шутпа СССР Совнаркомĕ 1941 çулти мартăн 29-мĕшĕнче «Хуратăпраллă мар тăрăхри колхозсенче тата совхозсенче тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ тăвасси çинчен» постановлени йышăнчĕ. Çав постановленире хуратăпраллă мар тăрăхра тулă базине тума условисем çителĕклĕ пуррине кăтартса панă, çавăн пекех вырăнти организацисене кĕрхи тата çурхи тулă акассине çулсеренех аслăлатса пыма, çавна май хуратăпраллă мар полосана Совет Союзĕн тулă акса тăвакан районĕсенчен пĕрийĕ туса хума хушнă.

СССР Совнаркомĕн постановленийĕ тăрăх, кашни колхозра уйхир пусуçаврăнăшĕ, кунпа пĕрлех выльăх апачĕн базине тăвас шутпа выльăх апачлĕх культурăсем акакан пусуçаврăнăшĕсем пулаççĕ. Тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ тунă чухне хаклă йышши культурăсене вырнаçтарса тухасси, тăпрана тĕрĕс сухаласа çемçетесси, удобренисем кăларасси çине тĕплĕн çаврăнса пăхмалла. Çакă тăпран тухăçлăхне, тырпул тухăçлăхне ӳстерет, выльăх апачĕн базине çирĕплетет. Çакна асра тытмалла: государствăн планлă заданийĕпе килĕшӳллĕ пулнă, çавна пула тырпул тухăçлăхĕ ӳснĕ пусуçаврăнăшне кăна тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ теме юрать. Чăваш республикинчи колхозсенче уйлă тата выльăх апачлĕх культурăсем акакан пусуçаврăнăшĕсем тăвас тесен нумай çул хушши ӳсекен курăксем акассине вăйлатмалла. Çак ыйту уйрăмăнах çивĕччĕн тăмалла, кашни колхозăн курăк вăррисем хăйсене валли çителĕклĕ тума тăрăшас пулать.

Çитес çулсенчех нумай çул хушши ӳсекен курăксем акассине аслăлатмалла, çапла тунипе тăпра тухăçлăхне лайăхлатмалла.

Нумай çул хушши ӳсекен курăксенчен клеверсĕр пуçне, люцерна акса тăвасси çине те тимлĕн çаврăнса пăхмалла. Люцерна витаминпа белокран пуян, тăпра тухăçлăхне ӳстерет. Выльăх апачлĕх культурăсем акакан пусуçаврăнăшĕнче курăксем акнисĕр пуçне силослăх культурăсем акмалла тата тымар-çимĕçсем лартмалла. Выльăх кăшманĕ, купăста, арбуз тата силос — выльăхсемшĕн сĕтеклĕ апат, çавăнпа вĕсем выльăх апачлĕх культурăсем акакан пусуçаврăнăшĕнче чылай пысăк вырăн йышăнмалла. Çаксем пурте ĕнтĕ тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ çине хăвăрт куçма пулăшаççĕ.

Пирĕн республикăри малта пыракан колхозсем тĕрĕс пусуçаврăнăшĕсене пысăккăн хаклаççĕ. Пусуçаврăнăшне тĕрĕс йĕркелесе пынипе пысăк тухăçлă тырпул туса илеççĕ. Акă, Куславкка районĕнчи «Динамо» колхоз тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ тунипе тата агротехникăллă мероприятисене вăхăтра пурнăça кĕртсе пынипе пула пур культурăсем тăрăх та пысăк тухăçлă тырпул туса илет. Кунта 7 уйлă пусуçаврăнăшĕ тунă. Уйсем çакăн пек черетленсе пыраççĕ: 1) хура çĕртме; 2) кĕрхи тырă; 3) çурхи тырăсем, вĕсем çине курăксем акнă; 4) курăксем; 5) 0,5 уй курăксем + 0,5 уй кĕрхи тырă; 6) 0,5 уй кĕрхи тырăсем + 0,5 уй пропашнойпа пăрса йышши культурăсем; 7) çурхи пучахлă тырăсем.

Çакăн пек пусуçаврăнăшĕ государствăн планлă заданийĕпе килĕшӳллĕ, тăпран тухăçлăхне хăпартма тата выльăх апачĕн базине çирĕплетме пулăшать. Асăннă пусуçаврăнăшĕнче тĕштырăсем 57,2 процент, вăл шутран кĕрхи тырăсем 28,6 процент, çурхи тырăсем 28,6 процент йышăнаççĕ. Хаклă йышши культурăсем предшественниксем, кĕрхи тырăсем таса тата занятой хура çĕртме хыççăн акăнаççĕ. Ку вăхăтчен кĕрхи тырăсем занятой хура çĕртме хыççăн начар тухăç парать, тесе шутланă, вăл тĕрĕс мар. Малта пыракан колхозсен практики çакна кăтартса парать: агротехникăллă мероприятисене вăхăтра тата тĕрĕс туса пынă чухне кĕрхи тырăсем занятой хура çĕртме хыççăн та пысăк тухăçлă пулаççĕ.

Хĕрлĕ Чутай районĕнчи «Радио» колхозра 9 уйлă тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ тунă. Вĕсем çапла черетленсе пыраççĕ: 1) хура çĕртме; 2) кĕрхи тырăсем, курăксем акнă; 3) курăксем; 4) курăксем; 5) çурхи тулă; 6) çĕртме; 7) кĕрхи тырă; 8) пропашной; 9) çурхи, пучахлă тырăсем. Çак колхоз чылай çулсем хушши ĕнтĕ агротехника правилисене пурнăça кĕртсе пырать, çулсеренех пысăк тухăçлă тырпул туса илет. Сăмахран, 1939 çулта вăтам шутпа кашни гектартан 17,98 центнер, 1940 çулта 21,58 центнер тĕштырă туса илнĕ. 1938 çултан тытăнса колхоз йăлтах сортлă вăрлăхсемпе акать. Кунсăр пуçне колхоз удобренисене те пысăккăн хаклать. 1940 çулта тырпул акмалли лаптăксем çине 2100 тонна тислĕк, 450 тонна торф, 20 центнер кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ, 20 центнер кĕл, 180 лав юшкăн, 22 центнер минераллă удобренисем кăларнă. Кунта 1941 çулта та пысăк тухăçлă тырпул туса илме хатĕрленеççĕ. Иртнĕ çулта кĕрхи çĕртме тумалли плана 122 процент тултарнă.

Çакăн пек колхозсем республикăра сахал мар. Шупашкар районĕнчи Молотов ячĕпе тăракан колхоз тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ тунă тата агротехникăллă мероприятисен мĕнпур комплексĕсене вăхăтра, тĕрĕс пурнăça кĕртсе пынă пирки пур культурăсем тăрăх та пысăк тухăçлă тырпул туса илет. 1940 çулта колхоз вăтам шутпа кашни гектартан 18,27 центнер тырпул туса илнĕ. Вăрнар районĕнчи Молотов ячĕпе тăракан колхозра та вăйлă тырпул туса илнĕ. Калас пулать, асăннă колхозра тăпрана чаплă теме çук.

Çӳлте кăтартса панă примерсем тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ тунă тата агротехника правилисене пурнăça кĕртсе пынă чухне колхозсем çирĕп тухăçлă тырпул туса илме пултарнине яр-уççăн кăтартса параççĕ.

Анчах, калас пулать, Чăваш республикинчи чылай колхозсенче тĕрĕс пусуçаврăнăшĕсем туса çитермен-ха, агротехникăн тĕп правилисене начар пурнăçлаççĕ. Культурăсене черетлентерсе пырассине пăсаççĕ. Паллах, çакăн пек условире пысăк тухăçлă тырпул туса илме çук. Çакăн пек çитменлĕхсене çитес вăхăтрах пĕтерес пулать.

Тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ тăвасси республикăри чылай районсенче сарăлса пырать. Землеустройство отделĕнчи специалистсем пусуçаврăнăшне йĕркелес тĕлĕшпе проектсем хатĕрлеççĕ. Çак уйăхра проектсем тăрăх тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ çине куçма тытăнаççĕ. План тăрăх 1941 çулта 300 колхозра тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ тума пăхнă. Правительство кăтартса панă тăрăх колхозсене виçĕ çул хушшинче тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ çине куçарса çитермелле.

Çĕрĕç органĕсем тата ялхуçалăх специалисчĕсем умĕнче пысăк задачăсем тăраççĕ. Вĕсен тĕрĕс пусуçаврăнăшĕ çине куçас тĕлĕшпе колхозсене практикăллă пулăшу памалла.

Т. КРУЖИЛИН.

Чăвашсен ялхуçалăх институчĕ.

Европăри, Африкăри тата Азири вăрçă

(Вăрçă ĕçĕсен дневникĕ)

Англипе Германи хушшинчи фронтра Англи авиацийĕн чылаях пысăк активлăхĕ палăрать. Ыран майăн 10-мĕш тенĕ чух çĕрле, тесе пĕлтерет Рейтер агентстви, Англи авиацийĕ Германири промышленноçлă Маннгейм хулипе Людвигсхафен çине вăйлăн пырса тапăннă. Англи бомбардировщикĕсем çавăн пекех Берлинри промышленность объекчĕсем çине бомбăсем пырса пăрахнă. Кунсăр пуçне, Англи самолечĕсем Калери, Остендери, Булоньри тата Эймейденри (Голландире) доксем çине пырса тапăннă. Çавăн пекех Кристиансандри гаваньпе Кăнтăр Норвегири аэродромсем çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Çав кунах çĕрле, тенĕ Германи командованийĕн сводкинче, Германи бомбардировщикĕсем Центральнăй Англипе Кăнтăр Англири çар завочĕсемпе аэродромсем çине, çавăн пекех тата Шотландин хĕвелтухăç çыранĕнчи, Англин хĕвеланăçпе кăнтăр пайĕсенчи портсен сооруженийĕсем çине пырса тапăннă. Германин тинĕс çинчи хĕçпăшаллă вăйĕсен операцийĕсем пулса пынă. Англин икĕ суднине путарни тата тепĕр виçĕ пароходне сиен кӳни çинчен пĕлтереççĕ.

* * *

Вăтаçĕр тинĕсĕн бассейнĕнче çапăçакан енсен авиацийĕсем пуринчен те активлăрах кĕрешеççĕ. Германири информаци бюровĕ çапла пĕлтерет: майăн 9-мĕшĕнче Германин пикировка тăвакан бомбардировщикĕсем Мальтăран кăнтăр енче иртсе пыракан англичансен суднисен караванĕ çине пырса тапăннă. Çав каравана çар карапĕсемпе истребительсем хӳтлесе пынă. Германи самолечĕсем Англин подводнăй лодкине путарнă. Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: майăн 9-мĕшĕнче Германи бомбардировщикĕсем Ла-Валетта гаванĕ çине (Мальта утравĕ çине) пырса тапăннă, анчах вĕсен атаки ăнăçсăр пулнă. Англи истребителĕсен разведкăна тухнă пысăк мар соединенийĕ Германи самолечĕсене хирĕç çапăçнă, çапăçура икĕ бомбардировщика персе антарнă. Эгейски тинĕсре, тенĕ Итали сводкинче, Итали войскисем Андрос, Тинос тата Китнос утравĕсене туртса илнĕ.

Германи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, **Çурçĕр Африкăра,** Тобрукпа Соллум районĕнче пысăк мар çапăçусем пыраççĕ. Тобрук таврашĕнче противниксем пĕр-пĕрин çине артиллерирен персе тăраççĕ. Соллум фронтĕнче, тенĕ Итали сводкинче, Германипе Итали отрячĕсем бронетанковăй чаçсем пулăшнипе тĕрлĕ операцисем туса иртернĕ. Англи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Тобрук секторĕнче нимĕнле пысăк ĕçсемех те пулман. Çак районри хăйăрлă вăйлă тăвăл вăрçă ĕçĕсене сарса яма чăрмантарать. Соллум районĕнче Англин механизированнăй чаçĕсем Англипе Итали войскисене хирĕç активлăн кĕрешеççĕ.

Хĕвелтухăç Африкăра, Абиссинире, ытларах активлă операцисем Амба-Алага секторĕнче пулса пыраççĕ (Аддис-Абеба патĕнчен çурçĕр енче). Кунта, Итали командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Англи войскисем итальянецсене ытларах та ытларах хĕссе пыраççĕ.

* * *

Англин çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи командованийĕ кăларнă коммюникере каланă тăрăх, **Иракра** Англи войскисем Хаббани районĕ çинче пуçпулса тăракан çӳлĕ вырăна туртса илнĕ. Ирак чаçĕсем Рамадипе Фелуджа патнелле чакса пыраççĕ. Англи патрулĕсем çав пунктсем еннелле активлă операцисем сарса пыраççĕ. Юнайтед пресс агентствин Иерусалимри корреспонденчĕ, Бейрутран пынă çынсен сăмахĕсем тăрăх, çапла пĕлтерет: Иракра Англи хĕçпăшаллă вăйĕсен ĕçĕсем вăйланнă. Нумай пунктсенче Ирак войскисене салатса янă. Çĕршывра беженецсем нумай.

Англи авиацийĕ пуринчен ытларах Иракри Рашит аэродромне хирĕç кĕрешнĕ, ун çине вăйлăн бомбăсем пырса пăрахнă.

Майăн 10-мĕш. (ТАСС).

Итали çухатăвĕсем

РИМ, майăн 10-мĕш. (ТАСС). Стефани агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Итали командованийĕ Итали çарĕн апрель уйăхĕнче пулнă, халиччен пичетлесе кăларнă списоксене кĕмен çухатусен списокне пичетлесе кăларнă.

Грецине Югославири фронтсенче Италин 2.372 çын вилнĕ, 12.678 çын аманнă, 5.870 çын пĕр хыпарсăр çухалнă.

Çурçĕр Африкăра 164 çын вилнĕ, 52 çын аманнă, 49.868 çын пĕр хыпарсăр çухалнă.

Хĕвелтухăç Африкăра 3.270 çын вилнĕ, 5.040 çын аманнă, 15.300 çын пĕр хыпарсăр çухалнă.

Тинĕс фронтĕнче 39 çын вилнĕ, 115 çын аманнă, 3.921 çын пĕр хыпарсăр çухалнă.

Авиацире 39 çын вилнĕ, 91 çын аманнă, 99 çын пĕр хыпарсăр çухалнă.

Пружинăллă çăмăл сӳресем

Ростсельмаш лашапа ĕçлемелли пружина шăллă çăмăл сӳресен пĕрремĕш партине туса кăларнă. Çак сӳресемпе тырă акас умĕн тата калчасем ӳснĕ вăхăтра çĕре çемçетеççĕ.

Сăнавсем çакна кăтартса панă: çакăн пек сӳре тăпрари нӳрлĕхе нумай сыхласа хăварма пулăшать. Пружинăллă сӳрен центрĕнче, ĕçлекен çынна лармалли вырăн патĕнче, ятарласах тунă рычаг пур, çав рычаг пулăшнипе сӳре шăлĕсене мĕн тарăнăш кирлĕ çавăн тарăнăшне яма пулать.

Хĕрлĕ Çар пурнăçĕ

Çар ĕçне тăрăшса вĕренеççĕ

Пирĕн №-ски чаçре кашни красноармеецпа командир хăйĕн пĕлӳлĕхне ӳстерес енĕпе тăрăшса ĕçлет. Занятисене уйра, çапăçу чухнехи пек условисенче ирттерессĕ. Эпир, хут те мĕнле çанталăк пулсан та, тăшмана çĕнтерме хăнăхса пыратпăр.

СССР Оборона Халăх Комиссарĕ С. К. Тимошенко юлташ çар ĕçне çапăçура пулакан йывăрлăхсене мирлĕ вăхăтра хăнăхма хушать. Эпир çакна яланах асра тытатпăр. Сивĕ çанталăк, çăмăр çуни, вăйлă çил вĕрни пирĕншĕн нимĕн те мар. Çар ĕçне юлашки çулсенче пулса иртнĕ çапăçусен опычĕсемпе вĕренетпĕр. Финляндири çапăçусен участникĕсем хăйсен опычĕсене ытти красноармеецсене, командирсене тата политработниксене вĕрентеççĕ.

Нумаях пулмасть тактикăллă заняти пулса иртрĕ. Вăл занятире перебежкăсене хăвăрт тума, кĕске перебежкăсем тума тата Дотсене çĕнсе илме вĕрентĕмĕр. Заняти, çапăçури пекех, пысăк хастарлăхпа иртрĕ. Юлашкинчен мишеньсене тĕрĕслесе пăхрăмăр. Çакăн хыççăн пур мишеньсене те тивретни палăрчĕ. Гранатăсемпе усă курма та лайăх вĕренсе çитнĕ. Занятире гранатăсен çыххипе усă куртăмăр. Виçĕ çыхăпа виçĕ мишене тивретнĕ.

Çар ĕçне тата политикăна «отлично» паллăсемпе вĕренсе пыракансем ӳссех пыраççĕ. Красноармеецсем тата командирсем хушшинче дисциплина çирĕпленчĕ. Çакă вăл вĕренӳ ĕçне лайăхлатма, боевой техникăна куç шăрçине сыхланă пек сыхлама вĕренме пулăшрĕ.

Чăваш республикинчен килнĕ красноармеецсем И. Тимофеев (Çĕрпӳ районĕ), А. Семенов (Красноармейски районĕ), Давыдов т. ыт. юлташсем те малти ретре пыраççĕ. М. Соколов красноармееца командовани сакăр хутчен тав турĕ. Чăвашсенчен командирсем те сахал мар. И. Тимофеев юлташ нумай вăхăт хушши кĕçĕн командир пулса ĕçлет. Унăн отделенийĕ пур ĕçре те малта пырать.

Çак кунсенче чаçри боевой техникăна, машинăсене мĕнле пăхса усранине тĕрĕслерĕç. Вăл тĕрĕслӳре И. Тимофеев отделенийĕ «отлично» паллă илчĕ. Полковник кĕçĕн командира Тимофеев юлташа тав турĕ. Çакăн хыççăн унăн отделенийĕ татах лайăх ĕçлеме тытăнчĕ.

Кану кунĕсенче, занятисем хыççăн хамăр тĕллĕн вĕренетпĕр. ВКП(б) историне вĕренсе, хамăрăн политикăллă пĕлӳлĕхе ӳстерсе пыратпăр. Хаçат-журналсем, кĕнекесем вулатпăр. Кану вăхăтне усăллă ирттерме политрук заместителĕ Иванов юлташ, Вăрмар районĕнчен килнĕскер, пысăк пулăшу парать.

Эпир Хĕрлĕ Çар ретĕнче хамăр пĕлӳлĕхе те нумай ӳстерсе пыратпăр. Юлашки вăхăтра «Герои боев с белофинами», «Полководческое искусство Наполеона», «Комиссар Пожарский», «Тихий Дон», «Севастопольская страда» кĕнекесене вуласа тухрăмăр.

Старшина **Г. ШУМИЛОВ.**

Киев Уйрăм Çар Округĕ.

Стрелковăй спорт 1941 çулта

Осоавиахим организацийĕсенче çар ĕçне вĕрентессине çĕнетсе улăштарни тирта кăна мар тата уйри условисенче те тĕл пеме пĕлекен ворошиловла стрелоксене вĕрентсе хатĕрлеме пулăшрĕ. Вĕсем обществăн вĕренӳ организацийĕсенче илнĕ ăсталăха çитес çулла тĕрĕслесе ирттереççĕ. ТАСС корреспонденчĕпе калаçнă чухне СССР Осоавиахим Центральнăй Совечĕн председателĕ авиаци генерал-майорĕ Кобелев юлташ çапла пĕлтернĕ:

— Заводсенче, фабрикăсенче, учрежденисенче, колхозсенче тата шкулсенче Осоавиахимăн вĕренӳ групписене, командисемпе отрячĕсене организациленĕ. Çак формированисене малалла çирĕплетсе пынипе пĕрлех ворошиловла стрелоксен, юланутçăсен, пулеметчиксен, боец-парашютистсен тата планеристсен тĕл перес ĕçри ăсталăхне мĕн май килнĕ таранах хăпартас задача тăрать. Осоавиахим организацийĕсем массăллă стрелковăй спорта анлăн сарса ярсан кăна çав задачăна отлично пурнăçа кĕртме пултараççĕ.

СССР Осоавиахим Центральнăй Совечĕн Президиумĕ çĕршывра стрелковăй спорта малалла вăйлатса пырас тĕлĕшпе тумалли практикăллă мероприятисене палăртса хунă. Стрелковăй клубсем массăллă стрелково-спортивнăй ĕçĕн центрĕсем пулса тăраççĕ. Çар ĕçне ворошиловла стрелока е ворошиловла юланутçăна кирлĕ чухлĕ пĕлекен осоавиахимовецсем, çавăн пекех тата Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕн запасри рядовойĕсемпе начальникĕсен составĕнче тăракан çынсем (общество членĕсем) кăна клуб членĕсем пулма пултараççĕ. Клубсен членĕсен тĕл перес ĕçри ăсталăхне хăпартас тĕлĕшпе вĕсем пытанса тăракан, хăвăрт иртсе тата сывлăшра вĕçсе пыракан тĕллевсем çине пеме вĕренеççĕ. Халĕ пуçланнă çуллахи сезонпа Осоавиахим организацийĕсем стрелковăй клубсемпе вĕренӳ отрячĕсен районра, облаçра тата республикăра пĕрремĕш вырăна тухассишĕн командăсем хушшинче пулакан стрелковăй ăмăртусене ирттерес ĕçре анлăн усă кураççĕ. Обществăн кашни хулари, районри, облаçри, республикăри совечĕ хăйĕн организацийĕнчи чи лайăх стрелковăй командăпа чи лайăх стрелок валли куçса çӳрекен призсем тăвать. Халăх пухăнакан вырăнсенче — оборона çурчĕсенче, стрелковăй клубсенче, рабочисен клубĕсенче, культура çурчĕсенче — кăларса тăракан çак призсем çине ăмăртура çĕнтернĕ стрелоксен хушамачĕсене тата командăсен ячĕсене çырса хураççĕ.

Осоавиахим Центральнăй Совечĕн Президиумĕ вырăнти организацисене халăх хушшинче стрелковăй спорта анлăн сарса пыма хушнă. Пневматически (духовой) пистолетсемпе винтовкăсенчен пеме массăллă йĕркепе вĕрентеççĕ. Канмалли вырăнсенче, парксенче, дачăсен поселокĕсенче, курортсенче тата клубсенче ятарласах тунă тирсем — пеме вĕренмелли вырăнсем пулаççĕ. (ТАСС).

* * *

Кавказри тата Крымри курортсенче

Кавказри курортсен сачĕсемпе паркĕсенче роза, жасмин, шурă акаци, ĕмĕрех ешĕл китайски сирень чечеке ларнă. Ворошилов ячĕпе тăракан пĕр санаторире кăна çĕршер пин роза, миллион çурă ытла тĕрлĕ чечексем илемленсе лараççĕ.

56 санаторипе кану çурчĕсем ĕçлеме те пуçланă ĕнтĕ. Мацеста кашни кун 2.500 ванна парать.

Крымри курортсене кашни кунах канакансен пысăк групписем пыраççĕ. Кăнтăр çыранĕнчи санаторисемпе кану çурчĕсене кăна кунне 400—500 çын пырать. Курортсем пурте пекех уçăлнă.

Кăмрăкран— шĕвĕ горючи

Çунакан япаласенчен шĕвеккисем хыттисенчен пур тĕлĕшрен те аванрах пулаççĕ. Вĕсем вырăн сахалрах йышăнаççĕ, вĕсене çунтармалли кăмакасене хăйсенех юхтарса пыртарма пулать, çуннă хыççăн вĕсенчен нимĕнле кĕл е ытти юлашки япалашсем юлмаççĕ, вĕсем пĕтĕмпех çунса пĕтеççĕ. Унтан тата шĕвек горючисемпе аэроплан, автомобиль моторĕсене, дизельмоторсене ĕçлеттерме пулать. Çак моторсем вырăн сахал йышăнаççĕ пулсан та, пысăк вăй-хăват пама пултараççĕ. Çакна пĕлсе хальхи техника ытти çунакан япалашсенчен шĕвек горючи тума тăрăшать, ку задачăна техника чылайранпа пурнăçа кĕртме тăрăшнă, тĕрлĕ майсем шыранă.

Çунакан хытă япалашсенчен чи йӳнни çĕркăмрăкĕ пулать. Çак çĕркăмрăкран ĕлĕкех техника газлă тата шĕвĕ горючисем тума пĕлнĕ. Çĕркăмрăкна сывлăшсăр çĕрте 1000 градуса çитиччен хĕртсен, унтан тĕрлĕ япалашсем пулаççĕ. Çак япалашсенчен пĕрне çĕркăмрăк тикĕчĕ теççĕ, ăна шĕвек горючи теме пулать. Çĕркăмрăк тикĕчĕпе тĕрлĕ моторсене ĕçлеттерме пулать, унтан кăштах бензин та уйăрса илме май килет. Ку енчен вăл нефть евĕрлĕ пулать. Анчах çĕркăмрăк тикĕчĕ хими промышленноçĕнче питĕ кирлĕскер. Хальхи химни промышленноçĕ çĕркăмрăк тикĕтĕнчен тĕрлĕ краскăсем, имсамсем, тарсем, тутлă шăршăллă япалашсем (духисем) тăвать. Çавăнпа ăна çунтарса пĕтерни усăллă мар пулать. Çĕркăмрăкĕнчен хĕртсе шĕвĕ горючи тунă чухне кокс текен хытă япалаш нумай тухать, шĕвек япалаш сахал пулать. Ку майпа пĕтĕм кăмрăка шĕвĕ тума май килмест.

Тепĕр майпа шĕвĕ горючи тумашкăн çĕркăмрăкне вĕтетсе водород ятлă газпа пĕрле 500 градуса çитиччен хĕртеççĕ, çав вăхăтрах 100 атмосфера вăйĕпе пусаççĕ. Çапла тусан кăмрăк водородпа химилле пĕрлешет те тĕрлĕ шĕвĕ япалашсем, углеводород текеннисем пулаççĕ. Анчах çак майпа пĕр тонна бензин тумашкăн установкăри тĕрлĕ машинăсене ĕçлеттернĕ чухне 9 тоннă яхăн çĕркăмрăк çунтармалла пулать. Çакăн пирки çак майпа тунă бензин нефтьрен кăларнă бензинран чылай хаклăрах пулать.

Виççĕмĕш майпа шĕвĕ горючи тунă чухне малтан хытă хĕртнĕ çĕркăмрăк выртакан тимĕр савăт витĕр шыв пăсĕ яраççĕ. Вара шыв пăсĕпе çĕркăмрăкĕнчен водяной газ текенни пулать. Унăн составне водород тата сĕрĕм газĕ кĕрет. Водяной газран синтин текен бензин евĕрлĕ япалаш тăваççĕ. Анчах шĕвĕ горючине çак майпа туни те ытла хакла ларать. Çавăнпа синтин тăвакан заводсене нефть сахал çĕршывсенче çеç тăваççĕ, çакăн пиркиех шĕвĕ горючи тумашкăн тата ытти йӳнĕрех майсем шыраççĕ.

1912 çулта патша Российĕнче пурăнакан ученăй Плаусон çĕркăмрăкне питĕ вĕтетсе нефтьпе хутăштарса шĕвĕ горючи туса пăхнă. Питĕ вĕтетнĕ кăмрăк тусанĕ нефть ăшĕнче путса тĕпне лармасть мĕн. Çапла туса çунтарнă шĕвĕ япалашран усă ахаль кăмрăк çунтарнинчен ытларах пулать. Çак шĕвĕ япалаша шалта çунса ĕçлекен двигательсенче те çунтарса усă курма май килет. Анчах çĕркăмрăк тусанне нихăçан та нефтьре путса тĕпне лармалла мар тăвас пулсан, тусан пĕрчисене питĕ вĕтĕ тумалла. Çавтери вĕтĕ кăмрăк тусанĕ тума питĕ хĕн. Çакăн пирки Плаусон опычĕсем малалла каяйман, ăна пулăшакан та тупăнайман. Плаусон опычĕсем çинчен илтсен Германипе Англире те унăн меточĕпе шĕвĕ горючи туса сăнама пуçланă, анчах çак опытсене вăрттăн, никама пĕлтермесĕр туса пынă пирки, вĕсем çинчен нимĕн те калама май килмест.

Революци хыççăн пирĕн научнăй учрежденисем те çук Плаусон пуçласа янă ĕçе малалла аталантарса пыма тытăннă. Пирĕн ученăйсем кунта кăшт урăхрах çулпа кайнă. Малтан вĕсем çĕркăмрăк тусанĕсен пĕрчисен мĕн пысăккĕш пулмаллине шутласа кăларнă, унтан çакăн пек вĕтĕ тусан тума питĕ хаклă установкăсем тумаллине пĕлнĕ. Вара урăх май шыраса тупнă. Çĕркăмрăкне хăш чух пăслă машинăсен кăмакисенче çунтарнă чухне малтан вĕтетеççĕ. Çакăн пек пăслă установкăсен çĕркăмрăкне вĕтетмелли армансем пулаççĕ. Пирĕн ученăйсем çĕркăмрăкне çакăн йышши армансенче вĕтетсе, питĕ вĕтĕ тумасăрах мазутпа тата тепĕр шĕвĕ япалаша хутăштарса тунă шĕвек çине янă. Таса мазутра путса тĕпне ларакан кăмрăк тусанĕ тепĕр шĕвекпе хутăшса пулнă мазутра путман, тĕпне ларман. Çапла тунă шĕвĕ горючине тĕрлĕ двигательсенче çунтарса пăхнă, вăл двигательсене нефть пекех лайăх ĕçлеттерме пултарнă. Вара «Серп и Молот» заводри хурçă шăратакан мартен кăмакисенче çунтарса сăнанă. Çак шĕвĕ горючипе усă курнă пирки заводра мазута икĕ хут сахалтарах пĕтермеллине шутласа илнĕ.

Унтан тата Харьковри технологи институтĕнчи ученăйсем çĕркăмрăкне тĕрлĕ шĕвĕ горючисенче ирĕлтермелли май тупнă. Çĕркăмрăкне çак майпа ирĕлтернĕ чухне унăн таса кăмрăкĕ анчах ирĕлет, кăмрăкри çунман япалашсем (кĕл) ирĕлмеççĕ. Вара çуннă чухне ниепле кĕл те хăварман горючи пулса тăрать. Çапла тунă шĕвĕ япалаш хакла лармасть. Ку ĕçе халĕ пĕтĕмпех туса пĕтермен, тĕрлĕ опытсем туса сăнаса пăхнă, заводсенче пурнăçа кĕртес умĕн çак мая татах та лайăхлатмалла. Малашне кăмрăксенчен вĕсене ирĕлтерсе тунă шĕвĕ горючисем пирĕн промышленноçа питĕ нумай усă памалла.

Ф. К.

Судпа прокуратура тата суту-илӳ работникĕсен канашлăвĕ

Социализмлă харпăрлăха çаратакансене тата расратчиксене хирĕç кĕрешес, ку енĕпе тумалли мероприятисене палăртас ыйтупа майăн 10-мĕшĕнче, Советсен çурчĕн ларусем пулакан залĕнче, судпа прокуратура тата суту-илӳ работникĕсен республикăри канашлăвĕ пулса иртрĕ. Вăл канашлăва ВКП(б) Обкомĕ пухнă.

Канашлăва ВКП(б) Чăваш Обкомĕн секретарĕ Я. Павлов юлташ уçрĕ. Социализмлă харпăрлăха çаратакансене тата растратчиксене хирĕç кĕрешес ĕç пирĕн республикăра мĕнле пыни тата ку тĕлĕшпе çитес вăхăтрах тумалли ĕçсем çинчен Чăваш АОСР Прокурорĕ А. Котов юлташ доклад туса пачĕ.

Социализмлă пурлăха çаратакансене — растратчиксене хирĕç хаяррăн кĕрешсе пыма кирли çинчен партипе правительство пĕр хут çеç мар кăтартса панă. Апла пулсан та ку ĕç пирĕн республикăра пачах çителĕксĕр пырать. Суту-илӳ организацийĕсенче кадрсене суйласа илес ĕç начар тăнă тата учет ĕçне япăхтарса янă пирки политика тĕлĕшĕнчен шанчăксăр, ĕçре тĕрĕслемен çынсем совет суту-илӳ ĕçне кĕрсе каяççĕ. Çавнашкал çынсем растрата туса тата ытти майсемпе социализмлă пурлăха çаратаççĕ, государствăна сиен кӳрсе пурăнаççĕ. Доклад тăрăх пренисенче тухса калакансем те çавнах çирĕплетсе пачĕç.

— Суту-илӳ ĕçне çынсене тĕрĕслесе илмеççĕ,—тет Козлов юлташ.—Тепĕр чухне ытла та кулăшла пулса тухать. Поездпа иртсе пыракан çын Йĕпреçе анса юлать те, мĕнле те пулсан магазина е ларека пырса ĕçе кĕрет. Пĕр-ик эрне ĕçленĕ хыççăн çав çын темиçе пин тенкĕ укçа пухать те поездпах ларса тухса каять е тепĕр çĕре суту-илӳ ĕçнех пырса кĕрет.

Козлов юлташ каланă тăрăх, кăçал Йĕпреç районĕнче растрата тунă укçана çуррине те шыраса илмен. Кадрсене суйласа илес ĕç çине çавăн пек пăхнă тата растратчиксене вăхăтра ответ тыттарман пирки те ĕнтĕ Йĕпреç районĕнче растрата хисепĕ ӳссе пырать. Кун пек фактсем ытти районсенче те пур.

Çавăн пекех, тухса калакансем растратчиксене хирĕç кĕрешес тĕлĕшпе судпа следстви оргăнĕсем çителĕксĕр ĕçленине те палăртрĕç. Улатăр районĕнчи прокурор Воронков юлташ растратчиксене айăпласа йышăннă приго額 приговорсене Чăваш АССР Верховный Сучĕн суд коллегийĕ ним сăлтавсăрах улăштарса растратчиксене çăмăллăн айăплани çинчен каларĕ. Ăна вăл фактсемпе çирĕплетсе пачĕ.

Учетпа отчет ĕçне япăхтарни — вăл суту-илӳ ĕçне ăнсăртран пырса лекнĕ шанчăксăр çынсене растрата тума май парать. Хăшпĕр чухне бухгалтерсем хăйсем те учет ĕçне юриех юхăнтарса кооператив пурлăхне çаратас çул çине тăраççĕ. Малашне Чăвашпотребсоюзăн тата Чăвашторгăн суту-илӳ аппаратĕнче счет работникĕсен кадрне çирĕплетес ыйту çине ытларах çаврăнса пăхмалла.

Канашлу хупăнас умĕн ВКП(б) Чăваш Обкомĕн секретарĕ И. Чарыков юлташ сăмах тухса каларĕ. Вăл растрата суту-илӳвĕн финанспа экономикин хăватне чакарни, государствăна темиçе çĕршер пин тенкĕлĕх сиен кӳни çинчен каласа, растратчиксене хирĕç ним хĕрхенмесĕр кĕрешсе пыма чĕнчĕ, совет суту-илӳ организацийĕсем умĕнче тăракан задачăсем çинче тĕплĕн чарăнса тăчĕ.

Вăрмарсем тасалăха хисеплемеççĕ

Вăрмар—район центрĕ. Унта чугун-çул станцийĕ пур. Районри учрежденисем, вăл шутрах халăха тасалăхпа йĕркелĕх кӳме, культурăллă пурăнма вĕрентекен учрежденисем те, поселокра вырнаçнă. Пурте хăйсен вырăнĕнче темелле.

Анчах «пĕр хуçа, поселок хуçи çук кунта». Çапла калаççĕ кунта. Тĕрĕс те пулĕ ку. Мĕншĕн тесен поселокра тасалăх тума, ăна районăн культурăллă центрĕ туса хума тăрăшакан çук.

Урамсенче кашни кĕтесрех улăм, тислĕк, çӳп-çапсем. Хăшпĕр çуртсем умĕнче виçĕм çулхи тислĕке те курма пулать. Вĕсене никам та тасатмасть. Хĕртсе хĕвел пăхма тытăнсан типсе çилпе вĕççе каясса кĕтеççĕ пулас.

Райсовет исполкомĕ район центрне культурăллă сăн-сăпат кĕртес тесе шухăшласа пăхнă пулсан, паллах, кашни кĕтесрех çӳп-çапсем, тислĕксем сапаланса выртмĕччĕç. Вăл çакăн çинчен сахалтарах шутлать, район центрĕн тасалăхĕшĕн сахал тăрăшать.

Çĕмĕрĕлсе пĕтнĕ, шăтса-путса пĕтнĕ тротуар тăрăх станци патне пырса тухатăн. Складсем, вĕсен йĕритаврах улăм, тислĕк, турпас т. ыт. çӳп-çапсем. Кунта хуçасем те пур: станци начальникĕ, хатĕрлев организацисен руководителĕсем. Апла пулсан та, кунта каллех вĕсенчен пĕри те нимĕн те шухăшламасть пулас. Станци таврашне тасатас тĕлĕшпе вĕсем нимĕн те тумаççĕ.

Урамсене, склад таврашĕсене тасатма нумай укçа кирлĕ теме пултараççĕ. Ку тĕрĕс мар. Кашни çын, кашни учреждени хăйĕн килкартине, урам умне таса тытмалла, çӳп-çапсенчен, тислĕкрен тасатмалла.

Станци умне икĕ енĕпе те йывăççемпе чечексем лартма май пур. Вĕсене лартни станци умне илем кӳрет. Çак ĕçсене халех тытăнни кирлĕ.

М. М-в.

Район бюджечĕ

ÇĔМĔРЛЕ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). Район 1940 çулти бюджета, пĕтĕмĕшпе илсен, ытлашшипех тултарнă. Нумаях та пулмасть ĕççынни депутачĕсен райсовет сессийĕ иртнĕ çулти бюджета мĕнле пурнăçланине пăхса тухса, район бюджетне доход енĕпе 5441,4 пин тенкĕ, расход енĕпе 5099,4 пин тултарнă тесе çирĕплетрĕ.

Район бюджечĕ кăçал татах та пысăкланать. Вăл доход енĕпе 6178,8 пин тенкĕ, расход енĕпе 6088,7 пин тенкĕ пулмалла. Ку шутран уйрăмăнах халăха вĕрентес, сывлăха сыхлас тĕлĕшпе чылай расходлама палăртнă.

Кăçалхи бюджетран промышленноçлă предприятисем тăвас тата заводсенче çĕнĕ производствăсем уçас ĕçе те сахал мар каймалла. Ку енĕпе райсовет сессийĕ çирĕплетнĕ тăрăх 736,1 пин тенкĕ пăхнă. Пурăнмалли çуртсемсем, хула урамĕсене илемлетес тĕлĕшпе 313,9 пин тенкĕ расходлама пăхнă. Ку вăл пĕтĕмпех хула совечĕ енĕпе пулмалла.

Çулте асăннă ĕçсемсĕр пуçне тата бюджетра суту-илӳ, çулйĕр строительстви, физкультурăпа спорт ĕçне лайăхлатас тĕлĕшпе те сахал мар расходлама палăртнă.

Перекетлĕ кăмакасем

Хуласемпе ялсенче çулсеренех çĕршер пин кăмакана сӳтсе çĕнĕрен хываççĕ. Пуринчен ытларах кивĕ, питех те перекетсĕр системăллă — унтермарковски тата голландка йышши кăмакасем тăваççĕ. Вĕсенче çунтаракан вутă ăшшин 60—70 проценчĕ ахалех çухалать, 30—40 проценчĕ кăна пӳлĕмсене ăшăтнă çĕре каять. Çакна пула ĕнтĕ темиçе миллион кубометр вутă усăсăр çунса пĕтет.

Çакăнпа пĕрлех нумай перекетлĕрех йышши кăмакасем пур. Çавнашкал, сăмахран, Лаппа-Старженецкипе Белин изобретательсем тунă кăмака. Вĕсен кăмакинче çунакан вутă ăшшин 86 проценчĕ пӳлĕмсене ăшăтнă çĕре каять. Çавăн пекех «крестьянская теплушка» текен вырăс кăмаки те лайăх тата перекетлĕ. Çак кăмакана профессор Грум-Гржимайло тата инженер Подгородник системипе тăваççĕ.

РСФСР Наркомхозĕ республикăри 170 хулара пурăнмалли çуртсенче çĕнĕ системăллă кăмакасемпе анлăн усă курма тытăнас ĕçе организацилет.

Футбол сезонĕ пуçланчĕ

Майăн 11-мĕшĕнче Шупашкарта футбол вăййин сезонĕ пуçланчĕ. Ку кун Шупашкарти «Спартак» обществин пĕрремĕшпе иккĕмĕш тата «Строитель» (Стройтехникум) командисем хушшинче блицтурнир пулса иртрĕ. Блицтурнирта «Спартак» обществин пĕрремĕш команди çĕнтерчĕ.

Калас пулать, сезон пуçланнă малтанхи кунах хăшпĕр спорт обществисен футбол командисенче дисциплина çирĕп марри курăнчĕ. «Динамо» тата «Учитель» обществисем блицтурнира пĕрер команда тăратма килĕшӳ панă. Анчах та çак обществăсен командисем блицтурнирта пулмарĕç. «Учитель» команди физкультурăпа спорт ĕçĕсен хулари тата республикăри комитечĕсем ирĕк памасăрах Çĕнтĕрвăррине тухса кайнă. «Динамо» командин блицтурнира хутшăнмасăр тăма нимĕнле сăлтав та пулман.

* * *

ÇĔМĔРЛЕ. **(Хамăр корр.).** Иртнĕ вырсарникун кунта «Красная звезда» спорт обществин футбол команди «Спартак» командипе тĕл пулса вылярĕ. Вăйă 2:1 шутпа—«Спартак» команди çĕнтернипе вĕçленчĕ.

Виççĕмĕш пятилетка заемĕн тиражĕ

Майăн 10-мĕшĕнче Хабаровскра Хĕрлĕ Çар çуртĕнче Виççĕмĕш Пятилетка (пĕрремĕш çулти кăларăм) заемĕн 10-мĕш тиражĕ пуçланнă. Тиражра 83 миллион тенкĕлĕх 518.500 выигрыш тухать. Хула халăхĕ тиражпа питех те интересленет. Тираж комиссийĕн ларăвĕ пыракан зала Хабаровскри ĕççыннисем 1.500 çынна яхăн пухăннă.

Икĕ кун хушшинче 300 тенкĕлĕх сарнă

ÇĔНТĔРВĂРРИ. «Наука Ленина» колхоз членĕсем икĕ кун хушшинче лотерей билечĕсене 300 тенкĕлĕх туянчĕç.

М. ГАВРИЛОВ.

Йывăççем тата чечексем лартма тытăнчĕç

Шăхасанти вăтам шкултă вĕренекенсем иртнĕ кĕркуннех шкул участокĕ çине йывăççем лартма вырăнсем хатĕрлесе хăварнă пулнă. Халĕ вĕсем йывăççем тата чечексем лартма пуçларĕç, 200 тĕп хăмла çырли тата 300 тĕпе яхăн тĕрлĕрен йывăççем лартрĕç.

А. СПИРИДОНОВ.

Лекци

Паян, майăн 13-мĕшĕнче, Чăвашсен Государство Академи театрĕнче **пĕтĕм тĕнчери лару-тăру çинчен** тӳлевлĕ лекци пулать. Лекцине — Мускав Çар Округĕн политикăллă пропаганда Управленинчи лекторски группа лекторĕ **Винокуров** юлташ вулать.

Лекци каçхине 8 сехетре пуçланать.

Билетсене ВКП(б) горкомĕн парткабинетĕнче, каçхине 5 сехетрен пуçласа—Академи театрĕнче сутаççĕ.

ПАРТКАБИНЕТ.

Ответлă редактор **В. Я. ЯКОВЛЕВ.**

ВНИМАНИЮ ГРАЖДАН!

ВСЕ МАГАЗИНЫ Торга, Горпо, СПО и ларьки, торгующие водкой и ликеро-водочными изделиями,

ПРИНИМАЮТ

в неограниченном количестве за наличный расчет

ПОСУДУ.

ГРАЖДАНЕ, сдавайте порожнюю посуду!

3—1

ЧЕБОКСАРСКОЙ МЕЖРАЙБАЗЕ ЧУВАШПОТРЕБСОЮЗА

требуются заведующие товарными складами.

Оплата по госнормированию.

Дирекция.

3—1

ЧЕБОКСАРСКИЙ КОММУНАЛЬНО-СТРОИТЕЛЬНЫЙ ТЕХНИКУМ

ОБ'ЯВЛЯЕТ ПРИЕМ СТУДЕНТОВ на 1941—1942 учебный год.

Техникум готовит техников-строителей по промышленному и гражданскому строительству.

Срок обучения 3 года 10 месяцев. Прием заявлений с 5 мая до 10 августа, к заявлению должны быть приложены следующие документы:

а) Автобиография;
б) Свидетельство об окончании НСШ (в подлиннике);
в) Три фотокарточки (снимок без головного убора);
г) Свидетельство о рождении;
д) Справка об отношении к воинской обязанности (для военнообязанных);
е) Паспорт пред'является при личной явке.

Приемные испытания с 11 по 20 августа по следующим предметам:

1. По русскому языку (устно и письменно).
2. По математике (устно и письменно).
3. По физике (устно).
4. По Конституции (устно).

Выдержавшие приемные испытания по $^{2}/_{3}$ предметам на отлично и $^{1}/_{3}$ на хорошо с 1-го сентября зачисляются на стипендию

Отличники НСШ принимаются без испытаний и с 1-го сентября зачисляются на стипендию.

Принятые в техникум обеспечиваются общежитием.

Начало занятий с 1-го сентября. Заявления направлять:

Город Чебоксары, Чувашская АССР, улица Плеханова, 7, Коммунально-Строительный техникум.

Для ответов должны быть вложены в конверт почтовые марки на 60 коп.

ДИРЕКЦИЯ.

2—1

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» журналăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин — 0—23.

НТ 3374. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 260. Ф. б. 58_84 п. л.